

Särskilt utlåtande för Haninge 2050 – Översiktsplan med utblick mot 2070

Innehåll

Sammanfattning.....	3
1. Inledning	4
2. Sammanställning av yttrande och bemötande	7
3. Statliga myndigheter och verk.....	8
4. Kommunala aktörer.....	22
5. Föreningar och politiska organisationer.....	23
6. Privatpersoner.....	35

Sammanfattning

Granskningen genomfördes hösten 2025. Planförslaget är tillgängligt digitalt och som nedladdningsbar PDF på kommunens hemsida. Det har skickats på remiss till bland annat myndigheter, föreningar och grannkommuner. Annons har även publicerats i lokal- och dagspress. Under granskningstiden inkom drygt 60 synpunkter från privatpersoner, myndigheter, grannkommuner, intresseorganisationer. Synpunkter berör bland annat riksintressen, grönstruktur och mellankommunal samordning, hälsa, säkerhet och klimat, transport, kollektivtrafik och infrastruktur, jordbruksmark, bostadsbebyggelse och bebyggelsestruktur, kulturmiljö samt skärgård. Planförslaget har inför antagandet bearbetats genom redaktionella justeringar utifrån inkomna synpunkter under granskningstiden. Samtliga synpunkter finns att ta del av via Haninge kommun, och den som önskar ta del av de kompletta synpunkterna kan begära ut handlingarna.

Granskningsutlåtandet redovisar övergripande de revideringar i text- och kartmaterial som har gjorts i antagandeverisionen av planförslaget. Ändringarna syftar till att förtydliga och stärka planförslaget inför antagande, varefter planen kan verkställas och utgöra kommunens gällande översiktsplan i den fortsatta samhällsplaneringen.

1. Inledning

Planförslaget *Haninge 2050 – översiktsplan med utblick mot 2070* ställdes ut för granskning mellan den 21 oktober och 23 december 2025. Planförslaget har skickats på remiss till bland annat myndigheter, föreningar och grannkommuner. Möjligheten att lämna synpunkter på planförslaget har annonserats i lokaltidningen *Mitt i Haninge*, samt i *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet*. Under granskningstiden har ett digitalt planförslag varit tillgängligt på kommunens hemsida, nedladdningsbart som PDF.

Drygt 60 synpunkter inkom från privatpersoner, grannkommuner, myndigheter och organisationer. Synpunkterna berör bland annat riksintressen, grönstruktur och mellankommunal samordning, hälsa, säkerhet och klimat, transport, kollektivtrafik och infrastruktur, jordbruksmark, bostadsbebyggelse och bebyggelsestruktur, kulturmiljö samt skärgård.

1.1 Planförslagets övergripande revideringar efter granskning

Enligt plan- och bygglagen (2010:900) 3 kap. 17 § redovisas de synpunkter som har kommit in under översiktsplanens granskningstid i ett särskilt utlåtande tillsammans med kommunens bemötande. Vissa aktörer har lämnat ytterligare synpunkter efter samrådet, medan andra har avstått från att yttra sig eller meddelat att de inte har några övriga erinringar. Samtliga synpunkter finns att ta del av via Haninge kommun, och den som önskar ta del av de kompletta synpunkterna kan begära ut handlingarna.

Planförslaget har, mot bakgrund av inkomna synpunkter under granskningen, bearbetats inför planens antagande. Bearbetningen har huvudsakligen bestått av redaktionella justeringar och förtydliganden i syfte att öka planens tydlighet, förståelse och vägledande funktion. Inkomna synpunkter berör riksintressen, grönstruktur och mellankommunal samordning, hälsa, säkerhet och klimat, transport, kollektivtrafik och infrastruktur, jordbruksmark, bostadsbebyggelse och bebyggelsestruktur, kulturmiljö samt skärgård. Vissa av dessa yttranden har föranlett justeringar och förtydliganden i planhandlingarna.

Utöver nedanstående sammanställning av revideringar i text- och kartmaterial har även mindre justeringar av stavfel, språk- och formuleringfel samt redaktionella förbättringar genomförts för att öka läsbarheten och tydligheten.

Sammanfattning av justerat innehåll i text:

- **Kulturmiljö** – Innehållet gällande riksintresset för kulturmiljövård har kompletterats och förtydligats. Förtydligandena avser bland annat hur hänsyn tas till Dalarö–Jutholmen–Dalarö skans och Österhaningebygden vid planering av ny bebyggelse samt vägledning kring de aspekter som behöver beaktas för att undvika påtaglig skada på riksintressena. Ändringen är en redaktionell justering och utgör en planeringsförutsättning som ska beaktas i den fortsatta planeringen utan att påverka planens inriktning eller formella ställningstaganden.

Därutöver har innehållet under rubriken ”Kulturmiljövården” utvecklats och förtydligats. Det har skett genom att kommunens mål och strategier, som anges i den av kommunfullmäktige beslutade kulturmiljöpolicyn, har inarbetats i översiktsplanen. Som en konsekvens av inarbetningen föreslås att kulturmiljöpolicyn upphävs som eget styrdokument eftersom mål och strategier för kulturmiljöarbetet numera ingår i

översiktsplanen. Ändringen är redaktionell och påverkar inte planens inriktning eller formella ställningstaganden.

- **Vatten** – Innehållet att renodlats så att text som rör planeringsförutsättningar har lyfts till passande rubriker under ”Riksintressen och övriga planeringsförutsättningar”.
- **Kustområdet och skärgården** – Innehållet har förtydligats utifrån mark- och vattenanvändningskartans regleringar.
- **Farliga verksamheter** – Ett avsnitt om farliga verksamheter har tillförts planförslaget efter granskningen, under rubriken ”Riksintressen och övriga planeringsförutsättningar”. Tillägget syftar till att förtydliga gällande lagstiftning och kommunens ansvar i den fysiska planeringen.
- **Riskhantering vid farligt gods** – Innehållet har förtydligats genom att beskriva hur risker hanteras i den fortsatta planeringen inom cirka 150 meter från leder med farligt gods. Länsstyrelsens rekommendationer om riskhanteringsavstånd beaktas, och i detaljplaneprocessen prövas förutsättningarna för bebyggelse genom riskbedömningar.
- **Skyfall/översvämning** – Innehållet har uppdaterats för att tydliggöra att skyfallskartering och strukturplan nu är färdiga. Under granskningen hänvisades till dessa underlag som fortfarande var under framtagande.
- **Rekommenderad väg för farligt gods** – Textstycket för ”Rekommenderad väg för farligt gods” flyttas till ”Riksintressen och övriga planeringsförutsättningar” under rubriken ”Farligt gods”, eftersom kartinformationen inte utgör en formell mark- och vattenanvändning utan en planeringsförutsättning som kan uppdateras över tid.
- **MSA-områden** – Innehåll gällande MSA-områden har justerats med information att alla objekt som är högre än 20 meter över mark eller vatten, såsom master, torn, pyloner, vindkraftverk, skyltar, konstverk och byggnader, ska remitteras till Luftfartsverket.
- **Ras, skred och erosion** – Innehållet har kompletterats med en skrivning ”...samt förväntade effekter av ett förändrat klimat...” under rubriken ”Ras, skred och erosion”.
- **Länsstyrelsens granskningsyttrande** – Innehållet har kompletterats med Länsstyrelsen Stockholms fullständiga granskningsyttrande.

Sammanfattning av justeringar i karta för mark- och vattenanvändning och utvecklingsinriktning:

- Kartorna för mark- och vattenanvändning samt utvecklingsinriktningen har inte justerats.

Sammanfattning av justeringar i översiktsplanens flikar ”Riksintressen och övriga planeringsförutsättningar” samt ”Kartor”:

- **Bussterminaler** – Kartinformation som visar läget för bussterminalerna i Haninge kommun har lagts till under fliken ”kartor”.
- **Skyfallskartering** – Kartor gällande skyfallskartering och strukturplan för hantering av skyfallsrisker har uppdaterats under flikarna ”Riksintressen och övriga planeringsförutsättningar” och ”Kartor” enligt tidigare skrivningar i

granskningshandlingarna. Materialet är vägledande och påverkar inte mark- och vattenanvändning eller utvecklingsinriktning.

- **Klimat- och sårbarhetsanalys** – Under fliken ”Kartor” har legenden för kommunens Klimat- och sårbarhetsanalys uppdaterats så att risker för ras, skred och erosion tydligt framgår. Kartinformationen fanns tidigare, men rubrikerna saknades i legenden, vilket gjorde det svårt att urskilja dessa risker på kartan. En länk till den fullständiga rapporten har också lagts till i informationsrutan för kartlagret.
- **Rekommenderad väg för farligt gods** – Alla kartor som redovisar rekommenderad väg för farligt gods (inklusive järnvägen) redovisas under ”Riksintressen och övriga planeringsförutsättningar” eftersom kartinformationen inte utgör en formell mark- och vattenanvändning utan en planeringsförutsättning som kan uppdateras över tid.
- **Sörmlandsleden** – Kartinformation om var Sörmlandsleden passerar genom kommunen har lagts till under fliken ”Kartor”. Tillägget är en redaktionell ändring och utgör en planeringsförutsättning som ska beaktas i fortsatt planering.

3. Statliga myndigheter och verk

3.1 Länsstyrelsen Stockholm

Bakgrund

Haninge kommun har sänt förslag till översiktsplan till Länsstyrelsen Stockholm för yttrande i samband med granskning enligt 3 kap. 12 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. I detta skede ska Länsstyrelsen enligt 3 kap. 16 § andra stycket PBL enbart framföra synpunkter på förslaget till översiktsplanen som ansluter till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 PBL. Den 23 maj 2025 lämnade Länsstyrelsen ett samrådsyttrande över Haninges översiktsplan.

Under beredningen av granskningsyttrandet har länsstyrelsen inhämtat synpunkter från Energimyndigheten, Försvarmakten, Luftfartsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Sveriges geotekniska institut, Sjöfartsverket, Skogsstyrelsen, Svenska kraftnät, Tillväxtverket och Trafikverket.

Samlad bedömning

Haninge kommun har bearbetat översiktsplanen och tagit hänsyn till flera av Länsstyrelsen Stockholms synpunkter i samrådsskedet. Dock ser länsstyrelsen att översiktsplanen i vissa fall inte uppfyller kraven i 3 kap. 16 § PBL, samt att det i andra fall inte går att göra en bedömning av detta utifrån underlaget. Vidare anser länsstyrelsen att översiktsplanen till följd av detta inte kan anses utgöra tillräcklig vägledning för efterföljande planering. Aktuella krav rör delar av riksintresse enligt 3 – 4 kap. miljöbalken, mellankommunal samordning samt hälsa och säkerhet, risken för olyckor, översvämning eller erosion (klimatrelaterade risker).

Riksintresse enligt 3 – 4 kap. miljöbalken

Riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § MB

Haninge kommun har sju områden av riksintresse för kulturmiljövården. Kommunen beskriver dessa i översiktsplanen på en mycket övergripande nivå och hänvisar till Riksantikvarieämbetets beslutade riksintressebeskrivningar samt för vägledning till länsstyrelsens kunskapsunderlag. Länsstyrelsen saknar dock en bedömning och ett ställningstagande i översiktsplanen kring hur den föreslagna markanvändningen tillgodoser riksintressena samt hur dessa ska hanteras i den efterföljande fysiska planeringen.

Riksintresset för kulturmiljövården Dalarö–Jutholmen–Dalarö skans [AB 605] omfattas i översiktsplanen av mark- och vattenanvändningen medeltät bostadsbebyggelse. I översiktsplanen framgår det bland annat att områden med värdefulla kulturmiljöer inte får förvanskas, såsom delar av Dalarö, Västerhaninge och Österhaningebygden, men inte hur detta säkerställs. I översiktsplanen framgår det också att hänsyn ska tas men inte på vilket sätt. Detta gör att länsstyrelsen inte kan bedöma om riksintresset för kulturmiljövården tillgodoses i och med den föreslagna markanvändningen.

I översiktsplanen är ny bebyggelse föreslagen inom utredningsområdet Handen-Jordbro-Albyberg-Brandbergen. Detta område angränsar i söder till utpekat riksintresse för kulturmiljövården Österhaningebygden [AB 19]. Även utveckling som är planerad utanför ett utpekat riksintresse kan påverka förståelsen och läsbarheten av riksintressets värden och innebära en påtaglig skada. I detta fall kan södra delen av utredningsområdet Handen-Jordbro-Albyberg-Brandbergen utgöra en sådan påverkan på aktuellt riksintresse. I översiktsplanen saknar länsstyrelsen kommunens

bedömning och ställningstagande kring hur föreslagen bebyggelseutveckling precis utanför riksintresset påverkar detta. Länsstyrelsen kan därmed inte bedöma om riksintresset för kulturmiljövården tillgodoses i och med den föreslagna markanvändningen.

Riksintresse för totalförsvarets anläggningar enligt 3 kap. 9 § MB

I översiktsplanen är riksintressena och dess påverkansområden för totalförsvarets militära och civila del redovisat i text. Såsom Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har påpekat saknas emellertid i detta avseende en redovisning i mark- och vattenanvändningskartan.

Eftersom riksintressena för totalförsvarets anläggningar och dess påverkansområden inte finns redovisade i mark- och vattenanvändningskartan kan länsstyrelsen inte bedöma om föreslagen utveckling tillgodoser riksintressena. En sådan redovisning behövs också för att bedöma frågan om lovplikt inom och i anslutning till områden som är av riksintresse för totalförsvaret.

Riksintresse kustområdet och skärgården, 4 kap. 1, 2 och 4 §§ MB

I översiktsplanen har kommunen översiktligt tagit ställning till hur föreslagen mark- och vattenanvändning bedöms påverka utpekade riksintresse enligt 4 kap. 1, 2 och 4 §§ MB. Översiktsplanen saknar dock en beskrivning av vilka natur- och kulturvärden som särskilt behöver beaktas vid påverkan på riksintresset. Eftersom översiktsplanen saknar en sådan beskrivning bedömer länsstyrelsen att det inte går att ta ställning till hur riksintresset tillgodoses och kommunen behöver därmed hantera detta i efterkommande fysisk planering.

Mellankommunal samordning

Kommunen pekar ut utveckling av bebyggelse och infrastruktur i de gröna svaga sambanden mellan Tyrestakilen och Hanvedenkilen inom den regionala grönstrukturen. Kommunen beskriver i översiktsplanen på ett översiktligt vis hur hänsyn ska tas för att inte påverka värdena i dessa gröna svaga samband. Dock bedömer länsstyrelsen att det finns en risk för kumulativa effekter på de gröna sambanden i och med den bebyggelseutveckling som kommunen föreslår invid och i dessa områden. Det kan innebära att de svaga sambanden försämras eller att de helt försvinner. I sådana fall försvinner kontakten mellan de gröna kilarna, inklusive dess värden och funktioner.

Eftersom grönstrukturen är en mellankommunal fråga ska samordning ske med berörda kommuner så att dessa får en reell möjlighet till samverkan. I samrådsredogörelsen till översiktsplanen framgår att kommunen avser att säkerställa mellankommunal samordning där åtgärder kan påverka grönstruktur i angränsande kommuner. Det framgår dock inte i översiktsplanen hur kommunen bedömer konsekvenserna av ingrepp i grönstrukturen och det framgår inte heller hur den mellankommunala samordningen har gått till. Därför kan länsstyrelsen inte bedöma om en mellankommunal samordning har skett.

Hälsa och säkerhet, risken för olyckor, översvämning eller erosion (klimatrelaterade risker)

Översvämningrisk och risk för ras, skred och erosion

Kommunens inriktning gällande översvämningrisk och geotekniska frågor är på en mycket övergripande nivå i översiktsplanens textdel. Översiktsplanens kartor innehåller inte heller tillräcklig information om dessa frågor. Det innebär att översiktsplanen inte ger tillräckligt stöd för hantering av dessa risker i efterföljande fysisk planering samt att länsstyrelsen inte kan bedöma om

föreslagen utveckling i översiktsplanen är olämplig med hänsyn till risken för översvämning, ras, skred och erosion.

I översiktsplanen framgår att kommunen arbetar med att ta fram en ny skyfallskartering. Länsstyrelsen rekommenderar att kommunen tar med den nya karteringen med resultat i den kontinuerliga översiktsplaneringen. Till dess att en ny kartering är framtagen behöver kommunen använda andra underlag för att ge vägledning i den fysiska planeringen. Kommunen har inkluderat kartering över flöden för Hågaån, Rocklösaån och Vitsån i kartmaterialet. Översiktsplanen redovisar dock inte ett beräknat högsta flöde vid dessa, vilket behöver beaktas vid efterföljande planering. Länsstyrelsen saknar vidare en redovisning över flöden för Tyresån i kartan. Även när det gäller risk för ras, skred och erosion saknas karteringar i översiktsplanens karta.

I översiktsplanen ska kommunen redogöra för sin syn på klimatrelaterade risker för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion samt hur dessa risker kan minska eller upphöra. Kommunen redovisar områden som kommer från kommunens klimat- och sårbarhetsanalys från år 2021 i översiktsplanens karta. Här är kartsiktet otydligt då det saknas en skriftlig förklaring till vad kartan visar och hur informationen kan användas i efterföljande fysisk planering. Det behöver även framgå vilka risker som är beaktade i den klimat- och sårbarhetsanalys som kommunen använt som underlag. Exempelvis redovisas inga risker för ras, skred och erosion i kartan. Eftersom det enligt Sveriges geotekniska instituts *Vägledning ras, skred och erosion* bland annat finns områden med förutsättningar för skred inom Haninge kommun anser länsstyrelsen att det behöver framgå att sådana risker inte är redovisade. Översiktsplanen återger vidare inte åtgärder för flera av de risker som är identifierade samt hur riskerna kan minska eller upphöra, detta behöver nu hanteras vidare i efterföljande planering.

Transport av farligt gods och hantering av farliga ämnen

I översiktsplanens karta redovisar kommunen vägar som är rekommenderade för transport av farligt gods som en planeringsförutsättning. Eftersom transporter av farligt gods även förekommer på Nynäsbanan anser länsstyrelsen att kommunen på samma sätt hade behövt visa järnvägen som en planeringsförutsättning, eftersom transporterna av farlig gods på järnvägen påverkar markens lämplighet. I översiktsplanen anger kommunen vidare väg 260, Gudöbroleden, som en sekundär transportled för farligt gods. Länsstyrelsen vill framföra att det finns fler sekundära transportleder inom kommunen som även dessa behöver finnas med i översiktsplanen.

Översiktsplanen redovisar att kommunen vid fortsatt planering ska beakta lämpliga skyddsavstånd och riskreducerande åtgärder för att säkerställa trygg och säker markanvändning. Länsstyrelsen anser dock att översiktsplanen inte är tillräckligt tydlig gällande hur kommunen avser tillämpa det i efterföljande fysisk planering till exempel i form av hänvisningar till aktuella riktlinjer eller liknande.

I kommunen finns det verksamheter som enligt lagen om skydd mot olyckor (SFS2003:778) klassificerats som farliga verksamheter. Vissa av dessa verksamheter omfattas också av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Planläggning intill dessa verksamheter kräver särskild hänsyn i fysisk planering enligt PBL, vilket inte är tydligt i översiktsplanen. Översiktsplanen hade därmed behövt redovisa riskkällorna på lämpligt sätt för att ge en tydligare vägledning i den efterföljande fysiska planeringen.

Med hänsyn till ovanstående kan länsstyrelsen inte bedöma om föreslagen utveckling i översiktsplanen är olämplig med hänsyn till risker med transporter av farlig gods och hantering av farliga ämnen.

Förorenade områden

Länsstyrelsen saknar potentiellt förorenade områden i översiktsplanens kartmaterial. Exempelvis hade översiktsplanen kunnat redogöra för, och i kartmaterialet illustrera, föroreningssituationen i områden där utveckling är föreslagen. Eftersom även texterna i översiktsplanen är på en övergripande nivå anser länsstyrelsen att översiktsplanen inte ger tillräcklig vägledning med avseende på förorenade områden för den efterföljande fysiska planeringen eller för länsstyrelsen att bedöma om föreslagen markanvändning utgör en risk för människors hälsa med avseende på förorenad mark.

Kommunens bemötande

Bakgrund och sammanfattning

Haninge kommun bedömer att länsstyrelsens yttrande har beaktats och att synpunkter som rör länsstyrelsens ingripandegrunder är tillgodosedda. Detta grundar sig på de förändringar som gjorts i planförslaget efter granskningen, att flera myndigheter har reviderat eller dragit tillbaka sina yttranden – bland annat gällande riksintresset för totalförsvaret – samt att tidigare efterfrågad information redan redovisas i handlingarna. Sammantaget gör dessa åtgärder att planförslaget nu bedöms ge tillräcklig vägledning för fortsatt planering och uppfyller kraven i 3 kap. 16 § PBL, som anger att översiktsplanen ska ge vägledning för beslut om användningen av mark- och vattenområden samt utveckling och bevarande av den byggda miljön.

Nedan återfinns kommunens bemötande på respektive synpunkt.

Riksintressen enligt 3 – 4 kap. miljöbalken

Riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § MB

Haninge kommun har kompletterat och förtydligat planhandlingarna avseende riksintressen för kulturmiljövård. Förtydligandena avser bland annat hur hänsyn tas till riksintressena Dalarö–Jutholmen–Dalarö skans och Österhaningebygden vid planering av ny bebyggelse samt vägledning om de aspekter som behöver beaktas för att undvika påtaglig skada på riksintressena. I planförslaget anges redan i granskningshandlingen att kulturmiljöinventeringar och konsekvensbeskrivningar ska genomföras vid behov för samtliga riksintresseområden för kulturmiljövård, vilket säkerställer att tillräcklig hänsyn tas och att eventuell utveckling sker utan att påtaglig skada uppstår på kulturmiljövårderna. Haninge kommun bedömer sammantaget att länsstyrelsens yttrande har hanterats och att förslag till översiktsplan därmed uppfyller kraven i 3 kap. 16 § PBL.

Riksintresse för totalförsvarets anläggningar enligt 3 kap. 9 § MB

Påverkansområdet redovisas inte i mark- och vattenanvändningskartan. Däremot finns området redovisat i granskningshandlingen under fliken ”Riksintressen och övriga planeringsförutsättningar” samt under ”Kartor”, där det är möjligt att ta del av information kopplad till såväl mark- och vattenanvändningskartan som riksintressen med flera planeringsunderlag.

Haninge kommun har efter granskningen haft dialog med Försvarmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), senare benämnd Myndigheten för civilt försvar (MCF), i frågan om påverkansområden. Försvarmakten valde därefter att dra tillbaka sin synpunkt, eftersom myndigheten inte hade tagit del av den digitala versionen av översiktsplanen, och frågan utgår därmed. MCF har inkommit med ett reviderat yttrande som ersätter det tidigare remissvaret

från MSB daterat 2025-11-11, där myndigheten anförde att kommunen anses ha tillgodosett riksintresseanspråket.

Eftersom underlaget redan var redovisat i den digitala översiktsplanen bedömer Haninge kommun att denna del av länsstyrelsens yttrande utgår och att förslag till översiktsplanen uppfyller kraven i 3 kap. 16 § PBL.

Riksintresse kustområdet och skärgården, 4 kap.1, 2 och 4 §§ MB

Planhandlingarna har förtydligats gällande vilka natur- och kulturvärden som särskilt behöver beaktas vid påverkan på riksintresseområdet. Haninge kommun bedömer sammantaget att länsstyrelsens yttrande har hanterats och att översiktsplanen därmed uppfyller kraven i 3 kap. 16 § PBL.

Mellankommunal samordning

Haninge kommun bedömer att den mellankommunala samordningen har tillgodosetts i enlighet med plan- och bygglagen genom den ordinarie samråds- och granskningsprocessen för översiktsplanen. Under samråd och granskning har planen remitterats till kommunerna Salem, Ekerö, Botkyrka, Nynäshamn, Huddinge, Nacka, Stockholm, Södertälje, Tyresö och Värmdö.

Under samrådet inkom Huddinges, Tyresös och Nynäshamns kommuner med synpunkter på mellankommunala intressen, bland annat kring ekologiska samband och grön infrastruktur. Dessa synpunkter har bemötts i samrådsredogörelsen och lett till förtydliganden i planens text- och kartmaterial. Vid granskningen inkom inte Huddinge med något yttrande och Tyresö hade inga erinringar. Nynäshamns yttrande rörande transportinfrastruktur har hanterats i granskningsutlåtandet utan att planhandlingarna behövt ändras.

Bedömningar av konsekvenser för grönstruktur och ekologiska samband har förtydligats i de delar där mellankommunala intressen berörs. Haninge kommun bedömer att den mellankommunala samordningen har genomförts på erforderlig nivå inom ramen för översiktsplanen och att samordning kommer att fortsätta i den fortsatta fysiska planeringen. Mot bakgrund av detta bedömer kommunen sammantaget att länsstyrelsens yttrande har hanterats och att översiktsplanen uppfyller kraven i 3 kap. 16 § PBL.

Hälsa och säkerhet, risken för olyckor, översvämning eller erosion (klimatrelaterade risker)

Översvämningsrisk och risk för ras, skred och erosion

Haninge kommuns nya skyfallskartering är nu färdig. En karta som visar maximal översvämningsutbredning och vattendjup vid ett 100-årsregn med klimatfaktor 1,4 kommer att finnas med i antagandeversionen av översiktsplanen under flikarna ”Riksintressen och övriga förutsättningar” och ”Kartor”.

Resultat från skyfallskarteringen har också utgjort underlag för en konsekvensanalys. I denna har skyfallens konsekvenser för den befintliga bebyggelsen analyserats med fokus på människors hälsa och säkerhet, samhällsviktiga verksamheter och anläggningar, framkomlighet på vägar, materiella skador samt natur- och kulturmiljö.

Resultaten från konsekvensanalysen har i sin tur legat till grund för framtagandet av en strukturplan för hantering av skyfallsrisker. Strukturplanen utgör ett övergripande principförslag för skyfallshantering inom kommunen, där typlösningar såsom skyfallsleder, skyfallsytor, ökad kapacitet i ledningsnät och beredskapsåtgärder redovisas. En karta som redovisar föreslagna

skyfallsytor och skyfallsleder kommer att redovisas i antagandeverisionen av översiktsplanen under flikarna "Riksintressen och andra förutsättningar" och "Kartor".

Översvämningskartering för Tyresån finns redan redovisad i granskningshandlingen under både fliken "Riksintressen och övriga planeringsförutsättningar" och "Kartor" av planen.

SGU:s underlag "Förutsättningar för skred i finkornig jordart" redovisas i den digitala översiktsplanen under fliken "Kartor" och vidare under "Riksintressen och övriga planeringsförutsättningar: Risk- och hälsoaspekter".

För den som önskar ta del av mer fördjupad information gällande klimat- och sårbarhetsanalysen finns nu en länk till dokumentet i den digitala översiktsplanen. Detta möjliggör att översiktsplanen kan hållas på en övergripande och strategisk nivå, i enlighet med planens syfte.

Haninge kommun bedömer sammantaget att länsstyrelsens yttrande har hanterats och att översiktsplanen därmed uppfyller kraven i 3 kap. 16 § PBL.

Transport av farligt gods och hantering av farliga ämnen

Haninge kommun har utgått från Trafikverkets nationella vägdatatabas (NVDB) vid framtagandet av kartmaterial för rekommenderade transportleder för farligt gods, där järnvägen inte ingår. Efter dialog med Trafikverket redovisas även järnvägen som rekommenderad transportled för farligt gods.

Haninge kommun har kompletterat skrivningen om vilka vägar som är sekundära transportleder.

Planhandlingarna har kompletterats och texten lyder nu:

"Risker utreds i den fortsatta planeringen inom ett avstånd om cirka 150 meter från leder för farligt gods. Vid denna prövning beaktas länsstyrelsens rekommendationer om riskhanteringsavstånd. I detaljplaneprocessen prövas förutsättningarna för bebyggelse genom riskbedömningar, där ett säkerhetsavstånd om cirka 25 meter från primära transportleder tillämpas i enlighet med gällande praxis".

Vidare har Haninge kommun lagt till en ny rubrik med tillhörande text som behandlar kommunens farliga verksamheter, inklusive sevesoanläggningar.

Haninge kommun bedömer sammantaget att länsstyrelsens yttrande har hanterats och att översiktsplanen därmed uppfyller kraven i 3 kap. 16 § PBL

Förorenade områden

Haninge kommun redovisar länsstyrelsens underlag för potentiellt förorenade områden under flikarna "Riksintressen och övriga planeringsförutsättningar" och "Kartor" i den digitala översiktsplanen. Under granskningsperiodens början hade länsstyrelsen problem med deras karttjänster (WMS-tjänster), vilket kan ha påverkat yttrandet. Eftersom underlaget redan var redovisat i den digitala översiktsplanen bedömer Haninge kommun att denna del av länsstyrelsens yttrande utgår och att översiktsplanen uppfyller kraven i 3 kap. 16 § PBL.

3.2 Region Stockholm

Region Stockholm ställer sig fortsatt positiv till de övergripande målen och ansatserna i Haninge kommuns förslag till översiktsplan som ligger i linje med den gällande Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUF 2050) (LS 2015-0084). Region Stockholm anser vidare att kommunen hanterat många av de tidigare lämnade synpunkterna på samrådsförslaget på ett tillfredställande sätt.

Bebyggelseutveckling

Region Stockholm ställer sig fortsatt positiv till den övergripande intentionen att Haninges bebyggelseutveckling ska koncentreras till kollektivtrafiknära lägen. Vidare ser Region Stockholm positivt på att den regionala stadskärnan är tyngdpunkten för kommunens utveckling och att Haninge fortsatt avser att ta ett stort ansvar för bostadsförsörjningen i länet. Region Stockholm ser positivt på att kommunen sedan samrådsskedet i viss mån har förtydligat avvägningar gällande markanspråk för bebyggelseutveckling i relation till bevarande av jordbruksmark.

Grönstruktur

Region Stockholm ser positivt på att det i planförslaget framgår att den regionala grönstrukturen ska värnas och tillgängligheten till grönområden stärkas. Region Stockholm konstaterar emellertid, liksom under samrådsskedet, att ett utredningsområde och ett planerat verksamhetsområde i markanvändningskartan är förlagt inom en grön kil och till viss del grön värdekärna. Region Stockholm vidhåller att det är viktigt att kommunen gör en konsekvensbedömning gällande eventuell påverkan på grönkilens och värdekärnans funktioner och värden vid framtida utveckling i dessa områden. Vidare anser Region Stockholm att planens tematiska karta som redogör för kommunens grön- och naturområden med fördel kan åskådliggöra de befintliga gröna, ekologiska samband och rekreativa länkar som lyfts fram i planförslagens texter som viktiga att värna i efterföljande planering.

Kollektivtrafik

Det är positivt att det i granskningshandlingarna har tillkommit resonemang kring kommunens rådighet över kollektivtrafikens förutsättningar, men Region Stockholm anser att dessa kan förtydligas ytterligare. En karta över stråk med kapacitetsstark kollektivtrafik i nutid och framtid är fortsatt önskvärd.

I de övergripande beskrivningarna av tät blandad stadsbebyggelse och utredningsområden saknas även i granskningshandlingarna resonemang kring vikten att bevaka och förbättra förutsättningarna att bedriva resurseffektiv och attraktiv kollektivtrafik. Fördjupade resonemang kring respektive geografiskt områdes övergripande förutsättningar och utmaningar, och då särskilt förutsättningarna för en utvecklad kollektivtrafik, skulle ge översiktsplanen tydligare vägledning i efterföljande planering.

Pendeltågssystemet och dess stationer utgör en central ryggrad i kommunens kollektivtrafiksystem. I översiktsplanen bör kommunen säkerställa att all planering i stationsnära läge omhändertar bytestpunkternas funktionalitet (exempelvis enkla byten, cykelparkering, bussuppställning och vändytor för busstrafiken) för att nyttan med pendeltågssystemet och dess utveckling ska falla ut.

Vidare bör översiktsplanen beskriva hur kommunen säkerställer bussterminalernas utveckling, för att dessa ska bli robusta, attraktiva och välfungerande med tillräcklig kapacitet för att möjliggöra att både dagens och framtidens busstrafik kan möta befolkningsutvecklingen i kommunen. I Haninge kommun finns fem bussterminaler enligt Region Stockholms definition av dessa: Vega, Handen, Jordbro, Västerhaninge och Brandbergen.

I stora delar av kommunen består kollektivtrafiken uteslutande av busstrafik, och det är långa gång- och cykelavstånd till pendeltågsstationerna. Region Stockholm ser att en hänvisning till Region Stockholms riktlinjer för utformning av infrastruktur med hänsyn till busstrafik vore

önskvärd att infoga i översiktsplanen för att styra framtida planering på ett sätt som säkerställer utformning för busstrafikens och i förlängningen kollektivtrafikresenärernas behov.

Handens bussdepå ligger inom ett område som ska omvandlas till tät blandad stadsbebyggelse enligt markanvändningskartan. Region Stockholm anser att kommunen tillsammans med Region Stockholm behöver tydliggöra avsikten med markanvändningen för den befintliga depån, samt säkerställa att det framtida behovet av busstrafik är omhändertaget. En omlokalisering av depån har tidigare varit uppe för diskussion mellan kommunen och Region Stockholms trafikförvaltning och har då konstaterats vara både kostsam, komplex och försämra möjligheten för Region Stockholm att bedriva en attraktiv kollektivtrafik.

Kulturmiljö

Region Stockholm anser att översiktsplanen beskriver Haninges kulturmiljöer på en övergripande nivå och lyfter fram deras betydelse för identitet, rekreation och samhällsutveckling. Beskrivningarna i text kan med fördel även illustreras i form av en tematisk karta i den slutliga översiktsplanen. Region Stockholm ser positivt på Haninge kommuns ambition att i fortsatt planering använda kommunens antikvariska kompetens och befintliga kulturmiljöunderlag för att säkerställa att kulturmiljöer bevaras och tas tillvara som en resurs vid utveckling av nya områden.

Klimat och risker

Region Stockholm ser positivt på att kommunen har vidareutvecklat sina skrivningar gällande klimatrelaterade risker såsom skyfall, översvämningar och lokala värmeböljor i granskningsförslaget.

Teknisk infrastruktur

Region Stockholm anser att synpunkten från samrådsyttrandet gällande önskemål om förtydligande skrivningar i planförslaget kopplat till energiförsörjning och tekniska försörjningssystem delvis kvarstår. Region Stockholm anser att tydligare ställningstaganden vad gäller den fysiska planeringen för energiförsörjning och markbehovet med redovisning i kommunens mark- och vattenanvändningskarta vore eftersträvansvärt.

Kommunens bemötande

Grönstruktur

Haninge kommun delar Region Stockholms syn på vikten av att värna den regionala grönstrukturen och säkerställa de gröna kilarna och värdekärnornas ekologiska och rekreativa funktioner.

I detta arbete ska områdets natur-, rekreations- och landskapsvärden kartläggas och analyseras ur ett lokalt och regionalt perspektiv, för att skapa ett underlag för bedömning av hur en eventuell utveckling kan förhålla sig till övergripande gröna strukturer och landskapssamband, vilket också är skälet till att området är utpekad som ett utredningsområde och inte som ett renodlat bebyggelseområde.

Avseende planens tematiska karta noteras Region Stockholms synpunkt om att tydligare åskådliggöra gröna, ekologiska samband och rekreativa länkar. Kommunen bedömer att dessa samband i tillräcklig utsträckning redovisas i planens texter och utgör ett underlag för den fortsatta fysiska planeringen.

Mot denna bakgrund bedömer Haninge kommun att Region Stockholms synpunkter är beaktade i översiktsplanens inriktning.

Kollektivtrafik

Översiktsplanen pekar ut stråk med särskild betydelse för kollektivtrafikförsörjning, inklusive planerade expressbusslinjer längs Nynäsvägen och Gudöbroleden, men visar inte kollektivtrafikstamnätet. Kommunen redovisar i antagandehandling kommunens fem bussterminaler under fliken ”Kartor”.

Haninge kommun bedömer att översiktsplanen redan redovisar relevanta principer för att säkerställa resurseffektiv och attraktiv kollektivtrafik i samband med framtida stadsutveckling. Planen lyfter bland annat fram att bostadsbyggande ska prioriteras i kollektivtrafiknära lägen, att framkomlighet och tillgänglighet för bland annat kollektivtrafik samt gång- och cykeltrafik ska prioriteras, samt att transportsystemet ska utvecklas resurseffektivt och bidra till ökad rörlighet. Översiktsplanen beaktar pendeltågssystemets roll som kommunens centrala kollektivtrafikryggrad och vikten av att stationsnära planering omhändertar bytespunkternas funktionalitet, inklusive cykelparkering, bussuppställning och vändytor. Bussterminalernas utveckling, exempelvis Vega, Handen, Jordbro, Västerhaninge och Brandbergen, beaktas för att möjliggöra robust och attraktiv busstrafik i takt med kommunens tillväxt. I översiktsplanen finns även principer för busstrafik i områden där kollektivtrafiken i huvudsak utgörs av buss och där gång- och cykelavstånden till pendeltågsstationer kan vara längre, vilket ska bidra till att framtida planering kan säkerställa busstrafikens funktion och kollektivtrafikresenärers behov. Region Stockholms riktlinjer för utformning av infrastruktur med hänsyn till busstrafik ska beaktas vid framtida planering och projektering av gator och allmän plats. Kommunen har löpande dialog med trafikförvaltningen om utformning och standard för ny och ombyggd infrastruktur inom ramen för etablerade samverkansrutiner. Översiktsplanen anger utvecklingsinriktning på strategisk nivå och reglerar inte tekniska utformningsfrågor. Hänvisningar till specifika riktlinjedokument hanteras därför fördjupat i kommunens trafikstrategi, handlingsplaner samt i efterföljande plan- och genomförandeskeden.

Handens bussdepå ligger inom ett område som enligt översiktsplanen planeras för tät blandad stadsbebyggelse. En tätare miljö kommer att växa fram runtomkring depån vilket kan komma att begränsa dess funktion i nätet – detta skapar en målkonflikt mellan stadsutveckling och driftsäker kollektivtrafik, vilket är bakgrunden till att kommunen redan tidigare har initierat en diskussion om omlokalisering. Kommunen vill understryka att funktioner för kollektivtrafik, inklusive depån, fortsatt kommer att beaktas och integreras i den fortsatta planeringen. Eventuella behov av kapacitet och driftförutsättningar för busstrafiken kommer att hanteras i efterföljande planeringsskeden, i dialog med Region Stockholm, för att säkerställa att kollektivtrafiken kan fortsätta bedrivas på ett attraktivt och resurseffektivt sätt.

Mot denna bakgrund bedömer Haninge kommun att översiktsplanen på ett tillräckligt sätt redovisar inriktning och förutsättningar för kollektivtrafikens utveckling, inklusive funktioner vid bytespunkter och busstrafik, och att Region Stockholms synpunkter om behov av ytterligare fördjupade resonemang redan är beaktade. Yttrandet anses därmed hanterat, och eventuella frågor om detaljplanering och vidare utredningar kan omhändertas inom ramen för den fortsatta planeringen utan att föranleda ändringar av översiktsplanen.

Kulturmiljö

Haninge kommun tackar Region Stockholm för synpunkterna och delar uppfattningen om kulturmiljöernas betydelse för identitet, rekreation och samhällsutveckling. Kommunen bedömer att kulturmiljöerna i översiktsplanen är ändamålsenligt redovisade på en övergripande nivå genom planens texter och ställningstaganden.

Översiktsplanen är av strategisk karaktär och syftar till att ange inriktning för den långsiktiga mark- och vattenanvändningen. En kartredovisning av kulturmiljöer på denna nivå riskerar att ge en förenklad eller missvisande bild av komplexa kulturhistoriska värden, vilka i många fall kräver platsanpassade och mer detaljerade analyser.

Teknisk infrastruktur

Som kommunen lyft i samrådsredogörelsen så anger översiktsplanen övergripande riktlinjer för energiförsörjning och tekniska försörjningssystem. En mer detaljerad hantering kommer att tas fram bland annat i en separat energiplan. Detaljerade lösningar och kapacitetsbehov hanteras i efterföljande planerings- och detaljplaneprocesser, där kommunens roll som planupprättare och väghållare säkerställer försörjningssystemens funktionalitet i samband med mark- och vattenanvändning.

3.3 Trafikverket

Riksintressen för kommunikationer

Riksintressenas markanspråk, funktion samt påverkansområden kommer att beaktas i planeringen för att undvika påtaglig skada. Kommunen ändrar inte i markanvändningskartans avgränsningar i planförslaget.

Nynäsbanan

Trafikverkets synpunkter från samrådet kvarstår gällande dubbelspårutbyggnad av Nynäsbanan till Nynäshamn. En utveckling till kvartstrafik inom överskådlig framtid finns inte med som en planeringsförutsättning på Nynäsbanan från Trafikförvaltningens sida i dagsläget, och mot bakgrund av detta har Trafikverket bedömt att utredning om mer kapacitet i form av fler spår på Nynäsbanan inte är aktuellt i närtid.

Väg 73

Trafikverkets synpunkter från samrådet gällande ny trafikplats vid Torvalla kvarstår. I åtgärdsvalsstudie för väg 73 nämns ny trafikplats vid Torvalla som ett framtida behov efter 2040. Tidsperspektivet ”Framtida behov” är behov som kommunerna själva har identifierat som viktiga att belysa, men som har ännu längre sikt än år 2040. I dagsläget saknas det någon pågående planering för de utpekade framtida behoven.

Kommunens bemötande

Riksintresse för kommunikationer

Kommunen bedömer att riksintressen för kommunikation redan tydliggörs i översiktsplanen, bland annat genom beskrivningen av väg- och järnvägsstråkens betydelse för pendling, godstransporter och regional tillväxt, samt behovet av att beakta påverkan på både själva anläggningarna och deras omgivning vid fortsatt planering. Markanvändningen i utredningsområdena och övriga delar av kommunen kommer fortsätta att planeras med hänsyn till riksintressena, så att deras funktion och påverkansområden beaktas. Detta säkerställer att den fortsatta samhällsplaneringen inte medför påtaglig skada på riksintresseområdet för kommunikation. Kommunen ändrar inte i markanvändningskartans avgränsningar i planförslaget, men de redovisade principerna och riktlinjerna för hänsynstagande till riksintressena ligger till grund för fortsatt planering.

Nynäsbanan

Nynäsbanan har en central betydelse för framtidens hållbara resande och för godstransporter. Utbyggnad till dubbelspår hela vägen till Nynäshamn är en av de prioriteringar som kommunen driver, med stöd av övriga Södertörnskommuner. Även om dagens kapacitet bedöms vara tillräcklig är det viktigt att den långsiktiga utvecklingen inte begränsas genom att utesluta kapacitetshöjande åtgärder. Kommunen avser därför att säkerställa planeringsmässiga förutsättningar för en framtida utbyggnad och ser fram emot fortsatt samordning med Trafikverket.

Väg 73

Den nya trafikplatsen bedöms kunna bidra till att avlasta den regionala trafiken till Handens och Brandbergens industriområden och därigenom minska belastningen på det lokala vägnätet. Den kan även bidra till att avlasta Gudöbroleden (väg 260), som utgör en statlig genomfartsväg mellan Haninge och Tyresö. En trafikplats på väg 73 vid Torvalla bedöms även kunna förbättra framkomligheten för kollektivtrafiken. Förutsättningarna för en sådan utbyggnad behöver dock utredas vidare, bland annat avseende den ökade trafiken och dess påverkan på det statliga vägnätet och miljö. Kommunen avser att säkerställa handlingsutrymme för en eventuell framtida utbyggnad och ser ett fortsatt behov av samordning med Trafikverket i kommande planerings- och prövningsskeden.

3.4 Svenska kraftnät

Svenska kraftnät har tagit del av handlingarna för rubricerat ärende. Svenska kraftnät har i samrådet svarat på berörd remiss och anser att kommunen i all väsentlighet har tagit hänsyn till deras synpunkter. Svenska kraftnät välkomnar till exempel att kommunen i granskningshandlingarna redovisar och tar ställning till riksintresset för totalförsvarets anläggningar, den civila delen. Svenska kraftnät önskar dock att även påverkansområdena som är kopplade till riksintresset redovisas i översiktsplanens kartmaterial. Riksintresseanspråken och påverkansområdena bör dessutom finnas med både i dokumentet Kartbilagor och i den digitala översiktsplanen. Vidare önskas att kommunen tydliggör att ”Svenska kraftnäts utredningsnivå för exponering”, som omnämns i avsnitt 6.2.3 Infrastruktur och teknisk försörjning, är en utredningsnivå för magnetfält. Den aktuella skrivningen i granskningshandlingarna kan lätt misstolkas som att det handlar om en utredningsnivå med koppling till elsäkerhetsrisker.

Kommunens bemötande

Påverkansområdena för riksintresset för totalförsvarets anläggningar (civila delen) finns redovisade i teckenförklaringen och i databasen för kommunens digitala översiktsplan. Under den första delen av granskningsperioden visades dessa tyvärr inte korrekt i kartan, men detta har nu åtgärdats och påverkansområdet redovisas numera korrekt. Svenska kraftnät har under granskningsperioden tagit del av det uppdaterade underlaget och bekräftat att redovisningen är korrekt, varpå denna del av yttrandet bedöms vara hanterad. Vad gäller kartbilagorna som skickades ut inför granskningsperioden har kommunen beslutat att endast redovisa de delar som ingår i markanvändningskartan. Även den rekommenderade vägen för farligt gods ingick vid granskningen, men kommer inte att tas med i kartbilagan vid antagandet, eftersom den utgör en planeringsförutsättning och inte en markanvändning. I övrigt har planhandlingarna förtydligats enligt Svenska kraftnäts yttrande.

3.5 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Riksintresse för totalförsvarets anläggningar (den civila delen)

Haninge kommun berörs av riksintresseanspråk för samtliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el samt ledningarna i distributionsnätet för el mellan fastlandet och Gotland med tillhörande stationer, liksom områden för förnyelse och förstärkning av dessa, utgör områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar (TfC 0004-0024), den civila delen, enligt 3 kap. 9 § andra stycket miljöbalken (1998:808).

I planförslaget mark- och vattenanvändningskarta redovisas inte luftledningens riksintresseanspråk och dess påverkansområde, eller på vilket sätt kommunen tillgodoser riksintresseanspråket. För att inte riksintresseanspråket påtagligt ska skadas behöver exempelvis all form av ny bebyggelse undvikas inom riksintresseanspråken och inom påverkansområden behöver störningskänslig bebyggelse och vissa typer av anläggningar som kan påverka elsäkerheten undvikas.

Vidare behöver hänsyn tas till Elsäkerhetsverkets föreskrifter och allmänna råd. Detta behöver beaktas inom föreslagna mark- och vattenområden som berörs av riksintresseanspråket och särskilt inom angivna Utredningsområden. Vidare vill MSB uppmärksamma om att förslagen till ändringar i plan- och bygglagen, enligt Ett nytt regelverk för bygglov (prop. 2024/25:169), innebär att MSB får en formell roll i lovgivningsprocessen för att säkerställa att bygg- och marklov inte påverkar beslutade riksintressen negativt. Mot bakgrund av att kommunen angett att åtgärder inom 500 meter från transmissionsnätledningarna och stationer ska remitteras till Svenska kraftnät, så anser MSB att hantering enligt de nya lovgivningsreglerna bör framgå i översiktsplanen.

Ovanstående yttrande från MSB ersätts av nedanstående yttrande från Myndigheten för civilt försvar.

Kommunens bemötande

Då detta yttrande ersätts av det yttrande som följer från MCF, noterar kommunen endast MSB:s synpunkter.

3.6 Myndigheten för civilt försvar (MCF)

MCF lämnar med detta yttrande ett reviderat remissvar i rubricerat ärende. Yttrandet ersätter det remissvar som är daterat 2025-11-11 av MSB.

Riksintresse för totalförsvarets anläggningar (den civila delen)

Haninge kommun berörs av riksintresseanspråk för samtliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el samt ledningarna i distributionsnätet för el mellan fastlandet och Gotland med tillhörande stationer, liksom områden för förnyelse och förstärkning av dessa, utgör områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar (TfC 0004-0024), den civila delen, enligt 3 kap. 9 § andra stycket miljöbalken (1998:808).

Myndigheten anser att kommunen har tillgodosett riksintresseanspråket i översiktsplanen och har därför inga synpunkter på förslaget.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar MCF:s yttrande.

3.7 Sveriges geologiska institut (SGI)

SGI har under samrådsskedet yttrat sig (2025-03-27 och dnr 4.3.1-2503-0361) och då framfört att:

- Planen skulle gynnas av en allmän beskrivning av de geologiska och geotekniska förutsättningarna i kommunen.
- Kommunens framtida arbete skulle underlättas om bebyggda områden med identifierade klimatrelaterade risker tydlig redovisas i planen.
- SGI vill upplysa om att kartlagret förutsättningar för skred i finkornig jordart är grovt och översiktligt. Kartunderlaget är en bra start i skredriskartering och lämpar sig för översiktsplaner. Det bör dock inte användas för att utesluta skredfara i andra områden.
- SGI vill lyfta frågan om hur strategin avseende klimatrelaterade risker ser ut för befintliga områden som inte berörs av nya detaljplaner.
- SGI framförde att en geoteknisk utredning alltid ska vara en del av underlaget till en detaljplan. Omfattningen av en sådan utredning kan dock variera beroende på vilka risker som bedömts i tidigare skeden samt vilka geotekniska förutsättningar som råder på platsen.

Vad gäller första och tredje punkten har kommunen kompletterat översiktsplanen med en översiktlig beskrivning av de geologiska och geotekniska förutsättningarna i kommunen och man har förtydligat detaljeringsnivån i kartlagret "Förutsättningar för skred i finkornig jordart" och hur detta bör användas.

Gällande andra punkten kan vi se i samrådsredogörelsen att kommunen ska ha kompletterat den digitala översiktsplanen, i fliken karta. Vi kan dock inte se att planen redovisar bebyggda (eller oexploaterade) områden med identifierade klimatrelaterade risker, vare sig i översiktsplanen, kartbilagan eller i fliken.

Gällande fjärde punkten beskriver kommunen att berörd fastighetsägare ansvarar för att åtgärda eller förebygga riskerna i befintliga miljöer, där det finns risk för ras, skred och erosion. SGI vill

uppmärksamma kommunen på att det kan finnas platser där det är lämpligt att kommunen går in och ser över mer övergripande och storskaliga åtgärder där problemet är större än för en enskild byggnad och där samhällsgemensamma funktioner samtidigt riskerar att drabbas.

Gällande sista punkten säkerställer kommunen att i den fortsatta samhällsplaneringen så ska tillkommande bebyggelse inte medföra någon ökad risk för befintlig bebyggd miljö och att befintliga risker upphör inom planområdet. Detta utreds genom geotekniska utredningar i planskedet. SGI anser att de geotekniska utredningarna även ska beakta förväntade effekter av ett förändrat klimat.

Utöver ovanstående anser SGI att kommunen i översiktsplanen visar på en god förståelse för de geotekniska säkerhetsfrågorna och har inga ytterligare synpunkter på planen.

Kommunens bemötande

I den digitala översiktsplanen, under fliken ”Kartor”, redovisas den klimat- och sårbarhetsanalys som togs fram av Structor 2021 och som kommunen hänvisar till i samrådsredogörelsen. SGI får återkomma om de bedömer att det framtagna materialet inte motsvarar deras förväntningar eller om det finns behov av kompletteringar.

Kommunen tar med sig bedömningen om att det kan finnas platser där mer övergripande och storskaliga åtgärder bör övervägas, särskilt där riskerna berör samhällsgemensamma funktioner eller sträcker sig bortom enskilda byggnader. Kommunen kommer att beakta detta i det fortsatta arbetet med riskhantering och vid prioritering av fördjupade analyser och åtgärdsbehov.

Kommunen har förtydligat att även de förväntade effekter av ett förändrat klimat ska beaktas vid behov i de geotekniska utredningarna i planhandlingarna.

3.8 Försvarsmakten

Försvarsmakten har inkommit med två yttranden avseende översiktsplanen. Det första yttrandet (FM2025-25750:9, daterat 2025-11-24) lämnades under granskningsperioden. Efter att kommunen presenterat information som fanns tillgänglig under granskningsperioden i kommunens digitala planförslag har Försvarsmakten skickat ett ersättningsyttrande (FM2025-25750:10, daterat 2026-02-03) som ersätter tidigare yttrande. Ersättningsyttrandet från Försvarsmaktens lyder enligt nedan.

Försvarsmakten bedömer att översiktsplanen omhändertar befintliga riksintressen för totalförsvarets militära del inklusive påverkansområden i text och på karta.

Försvarsmaktens verksamhet i Haninge kommun kommer utvecklas i stor utsträckning framåt. Därför är det av högsta vikt att Försvarsmaktens verksamhet och utveckling inte inskränks.

Försvarsmaktens vill lyfta fram utvecklingen av transportleder i kommunen och möjligheten till transport med farligt gods då dessa behov bedöms öka för Försvarsmakten så det säkerställs vid utveckling av transportinfrastrukturen.

Försvarsmakten vill betona att det är av stor vikt att exempelvis kommande planer, lov och tillståndsärenden remitteras Försvarsmakten enligt vad som framgår i riksintressekatalogen/senaste beslut om riksintresseanspråk för totalförsvarets militära del

(FM2022-23088:1). Detta för att bland annat säkerställa att ingen skada sker på riksintressen som omfattas av sekretess där inget kan redovisas öppet på en karta.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar Försvarmaktens synpunkter rörande behovet av att säkerställa transportleder, inklusive transporter av farligt gods, i samband med utveckling av transportinfrastrukturen. Dessa aspekter kommer att beaktas i det fortsatta arbetet med utvecklingen av kommunens transportinfrastruktur och i relevanta planeringsunderlag. Kommunen remitterar kommande planer och ärenden till Försvarmakten enligt gällande riksintressebeslut (FM2022-23088:1) och kommer att tillämpa detta i enlighet med etablerade rutiner.

3.9 Luftfartsverket

LFV skulle bara vilja förtydliga att alla objekt över 20 meter ska remitteras till Luftfartsverket för CNS-analys oavsett position på svenskt territorium, inte endast inom MSA-yltor. CNS-analys är inte samma sak som flyghinderanalys. CNS-analys tar hänsyn till utrustning som på olika sätt används för att kommunicera med, övervaka med mera flygtrafiken. Denna utrustning finns inte enbart i anslutning till flygplats utan även ute i terrängen och därför är det viktigt att alla objekt över 20 m oavsett placering remitteras till Luftfartsverket.

Kommunens bemötande

Kommunen förtydligar planhandlingar enligt Luftfartsverkets yttrande.

3.10 Vattenfall Eldistribution AB

Vattenfall Eldistribution AB noterar under rubriken ”Energi” att kommunen hänvisar till Elsäkerhetsföreskrifterna gällande säkerhetsavstånd. Det är dock viktigt att poängtera att det är viktigt med dialog med alla elnätsägare kring säkerhetsavstånd, då vi tar höjd för steg- och beröringsspänningar, elektromagnetisk strålning och kommande planer som påverkar avstånden. I övrigt har Vattenfall Eldistribution AB inget att erinra.

Kommunens bemötande

Kommunen förtydligar enligt Vattenfall Eldistribution AB yttrande.

4. Kommunala aktörer

4.1 Nynäshamns kommun

Nynäshamns kommun anser att Haninge kommuns granskningsförslag till ny översiktsplan även efter revideringen är tydligt och lättförståeligt i sin helhet. De kvarstående synpunkter som Nynäshamns kommun lyfter fokuserar på det mellankommunala perspektivet gällande transportinfrastruktur.

Nynäshamns kommun konstaterar att flera av de synpunkter som lämnades under samrådet har beaktats i granskningsförslaget. Det är positivt att Haninge kommun har utvecklat avsnittet om mellankommunal samverkan, där Södertörnsamarbetet lyfts fram som en viktig regional plattform.

Nynäshamns kommun ser, i likhet med tidigare samrådsyttrande, ett tydligt behov av att det mellankommunala perspektivet avseende transportinfrastruktur, både väg- och vattenförbindelser, till Muskö och Nåttarö lyfts fram mer uttryckligt i Haninge kommuns översiktsplan. Haninge kommun har i samrådsredogörelsen bemött Nynäshamns kommuns synpunkter, ”Kapacitetshöjning på Nynäsbanan, vägförbindelser till Muskö och Nåttarö samt skärgårdstrafiken planeras i dialog med berörda aktörer.” Nynäshamns kommun instämmer i detta och framhåller vikten av en välfungerande mellankommunal samverkan. Kommunen bedömer dock att översiktsplanen bör kompletteras med en tydligare beskrivning av:

- Vilken utveckling som kan bli aktuell på Muskö och Nåttarö.
- Hur denna utveckling kan påverka förutsättningarna i Nynäshamns kommun, särskilt avseende väg 539 (Muskövägen) samt hamnlaget för skärgårdstrafiken i Nynäshamns hamn.

Nynäshamns kommun föreslår ett möte med Haninge kommuns tjänstepersoner för fortsatt dialog om behovet av ökad tydlighet kring det mellankommunala perspektivet, med fokus på transportinfrastruktur.

Kommunens bemötande

Haninge kommun bedömer att utvecklingen på Muskö och Nåttarö, som beskrivs i planförslaget, är begränsad och inte bedöms påverka förutsättningarna i Nynäshamns kommun, inklusive väg 539 (Muskövägen) eller hamnlaget för skärgårdstrafiken. Planen anger inga exploateringsnivåer som överskrider områdenas kapacitet, och eventuella framtida förändringar kommer att utredas och prövas inom ramen för detaljplanering, där konsekvenser för omkringsliggande kommuner alltid beaktas.

Haninge kommun värdesätter den mellankommunala dialogen och kommer att fortsätta samverka med Nynäshamns kommun i samband med fortsatt planering och genomförande, för att säkerställa att gemensamma intressen och trafikförutsättningar hanteras på ett tydligt och förutsägbart sätt.

5. Föreningar och politiska organisationer

5.1 Centerpartier i Haninge

Centerpartiet i Haninge bedömer att översiktsplanen Haninge 2050 behöver ytterligare revideringar innan antagande. Partiet efterfrågar en bredare politisk och demokratisk förankring samt tydligare ställningstaganden för att säkerställa en långsiktigt hållbar utveckling av kommunen. Särskilt lyfts att hantering av naturmiljöer, klimatanpassning, kollektivtrafik och den geografiska utvecklingsinriktningen behöver utvecklas innan antagande.

Naturmiljöer, gröna samband och biologisk mångfald

Trots justeringar efter samrådet lyfter Centerpartiet att planförslaget fortsatt möjliggör exploatering i ekologiskt känsliga och centrala gröna samband. Miljökonsekvensbeskrivningen visar att detta kan medföra negativa konsekvenser för natur, biologisk mångfald, klimatanpassning och rekreation, särskilt i det svaga gröna sambandet mellan Handen–Jordbro–Albyberg–Brandbergen, som även länsstyrelsen bedömer bör bevaras och stärkas. Centerpartiet anser därför

att den föreslagna inriktningen bör omprövas och att områdets ekologiska och närrekreativa värden ska ges större vikt och föreslår därmed följande revideringar inför antagande:

- återställ det svaga gröna sambandet som grönområde i stället för utredningsområde
- peka ut Norrbyskogen och området norr om Albyberg som framtida naturreservat i enlighet med MKB och länsstyrelsens bedömning
- ge Norrby gärde och våtmarkerna en inriktning mot återvätning i stället för exploatering
- komplettera utvecklingskartan med tydliga grönstråk i linje med RUFSS 2050 och 2060.

Klimatanpassning och vattenhantering

Den strategiska MKB:n visar att Haninge står inför betydande klimatrisker och att översiktsplanens riktlinjer fortfarande är för otydliga för att säkerställa en tillräcklig klimatanpassning, särskilt avseende vattenhantering, skyfall, grundvattenrisker samt värme- och översvämningssproblematik. Trots vissa förtydliganden saknas fortfarande tydliga genomförandestrategier, försiktighetsprinciper för bebyggelse i riskområden samt ett tillräckligt skydd för våtmarker och vattendrag, och föreslår därmed följande revideringar inför antagande;

- att tydligt peka ut områden för framtida översvämningssytor, såsom Norrby gärde och Albybergs våtmark
- att komplettera planen med prioriterade stråk för naturlig dagvattenhantering
- att stärka klimatanpassningen genom vägledande riktlinjer redan på översiktsnivå, inte enbart i detaljplaneskedet.

En balanserad geografisk utveckling – hela Haninge ska växa

Haninges skärgård är en av kommunens största tillgångar, men översiktsplanen behandlar dess utveckling ytligt, bland annat framtiden för färjeförbindelsen mellan Dalarö och Ornö. Planen är dessutom alltför fokuserad på den regionala stadskärnan, medan exploatering av nya områden riskerar att öka trafikbelastning och tryck på infrastrukturen samt begränsa utvecklingen i övriga kommundelar. Centerpartiet efterfrågar därför en bredare och mer balanserad utvecklingsinriktning som stärker skärgårdens långsiktiga tillgänglighet och hållbarhet samt inkluderar Jordbro, Brandbergen, Dalarö, skärgårdens kärnöar och landsbygden. Följande revideringar föreslås därmed inför antagande:

- ta fram särskilda utvecklingsstrategier för Jordbro och Brandbergen
- stärka skärgårdens utveckling genom fler året-runt-bostäder, exempelvis på Utö, Ornö och Kymendö
- möjliggöra mer bebyggelse i landsbygdsområden i linje med kommunallagens lokaliseringsprincip
- erkänna färjeförbindelsen som strategiskt viktig för Ornö
- kommunen ska följa och bidra till statens fortsatta arbete med fokus på riksintressen och trafiksäkerhet
- säkerställa stabil, förutsägbar och hållbar transportinfrastruktur i skärgården

- eventuella förändringar i färjeförbindelsen ska föregås av djupanalyser av kulturmiljö, landskap, trafik och sociala konsekvenser.

Trafik, mobilitet och kollektivtrafik

Centerpartiet instämmer med länsstyrelsen gällande att planen behöver tydligare riktlinjer för kollektivtrafik och hållbar mobilitet, då bristande åtgärder riskerar ökad biltrafik och försvagat klimatarbete. Följande revideringar föreslås därmed inför antagande:

- inför utvecklingsstrategi för kollektivtrafik och prioritering
- planera infartsparkeringar och cykelanslutningar vid pendeltågsstationer
- säkerställ kollektivtrafikprioritet längs Tyresövägen och Dalarövägen
- Koppla samman gång- och cykelstråk över hela kommunen.

Bostadsförsörjning och social hållbarhet

Centerpartiet instämmer med länsstyrelsen gällande att planen saknar koppling till bostadsförsörjningsprogrammet och riskerar att gynna dyra bostäder. Centerpartiet betonar behovet av en bostadsmarknad med varierade upplåtelseformer som möter alla behov och minskar bostadsköer. Följande revideringar föreslås därmed inför antagande:

- markera behovet av små, prisvärda hyresrätter och bostäder för unga och personer med funktionsnedsättning
- lyft fram kooperativa hyresrätter och varierade upplåtelseformer som verktyg
- prioritera nya bostäder i kollektivtrafiknära och socialt hållbara lägen.

Kommunens bemötande

Naturmiljöer, gröna samband och biologisk mångfald

Planen anger utredningsområden som områden där vidare lokala analyser och konsekvensbedömningar ska genomföras i efterföljande planeringsskeden, såsom planprogram och detaljplaner. Inriktningen på dessa områden kan därför utvecklas i takt med en mer detaljerad kunskap om natur- och kulturvärden, rekreation och landskapskaraktär.

Mot bakgrund av detta gör kommunen inga ändringar av översiktsplanen inför antagande. Frågor som rör eventuella naturreservat, återvätning av våtmarker och komplettering av grönstråk hanteras i fortsatt planering, utredning och dialog med länsstyrelsen och andra aktörer.

Klimatanpassning och vattenhantering

Kommunen delar den strategiska MKB:ns bedömning att Haninge står inför ökade klimatrisker kopplade till bland annat skyfall, översvämningar och vattenhantering. Med anledning av detta har översiktsplanens underlag kompletterats under avsnittet *Övriga planeringsförutsättningar* med uppdaterade kartunderlag, inklusive en ny skyfallskartering för kommunens tätorter samt en övergripande strukturplan för hantering av skyfallsrisker.

I översiktsplanen tydliggörs att områden som riskerar att översvämmas av vattendrag, sjöar eller hav bör undvikas vid planering av ny bebyggelse och att befintliga översvämningssytor i möjligaste mån ska bevaras. Planeringen ska ske med stöd av aktuella översvämnings- och skyfallskarteringar samt i enlighet med länsstyrelsens rekommendationer för lägsta grundläggningnivå. För att

hantera skyfall i både befintlig och framtida bebyggelse betonas vikten av att hela avrinningsområden beaktas, då skyfallsproblematik ofta inte kan lösas inom ramen för en enskild detaljplan.

Med stöd i den framtagna skyfallskarteringen, tillhörande konsekvensanalys och strukturplan ska den fortsatta samhällsplaneringen säkerställa att ny bebyggelse inte tar skada eller orsakar skador vid skyfall. Samhällsviktig verksamhet ska ges en hög skyddsnivå och framkomlighet för utryckningsfordon ska säkerställas. På detaljplannivå anges principer om att naturliga rinnvägar ska bevaras, att genomtänkt höjdsättning ska tillämpas samt att parker, grönområden och andra ytor som kan tillåtas översvämmas lokaliseras till lägre delar av terrängen, medan byggnader placeras på höjdparter.

Kommunen bedömer därmed att översiktsplanen, tillsammans med kompletterade planeringsunderlag, ger en tydligare och stärkt vägledning för klimatanpassning på strategisk nivå, medan mer detaljerade lösningar fortsatt prövas i efterföljande plan- och genomförandeskedan. Mot denna bakgrund gör kommunen inga ändringar av översiktsplanen inför antagande.

En balanserad geografisk utveckling – hela Haninge ska växa

Kommunen delar uppfattningen att skärgården, landsbygden och kommunens olika kommundelar utgör viktiga tillgångar i Haninges långsiktiga utveckling. Översiktsplanen syftar dock till att ange en strategisk och långsiktig utvecklingsinriktning för hela kommunen, där olika platser utvecklas utifrån sina specifika förutsättningar, funktioner och de allmänna intressen som följer av bland annat miljöbalken, tillgången till vatten, riksintressen och infrastruktur.

Översiktsplanen anger möjligheter till utveckling i lämpliga lägen, men en ökad exploatering kan inte generellt möjliggöras utan ska prövas i varje enskilt fall. Skärgårdens utveckling beskrivs utifrån ett hållbarhetsperspektiv där tillgänglighet, boende, näringsliv och bevarande av naturvärden ska kunna samexistera.

Ornö och Utö lyfts i översiktsplanen som skärgårdens kärnöar, i enlighet med den regionala utvecklingsplanen RUF5, där kärnöarnas roll och funktion i den regionala strukturen beskrivs. Detta innebär att öarna pekas ut som viktiga noder för boende, service och kommunikationer i skärgården. Översiktsplanen motsätter sig inte vikten av fungerande färjeförbindelser; färjelägen och replipunkter redovisas i planens kartunderlag, vilket har förtydligats efter granskningen genom att redovisningen samlats under fliken *Kartor*. Frågor om förändringar i färjeförbindelser, trafiksäkerhet och riksintressen hanteras i samverkan med berörda statliga aktörer och prövas i respektive tillstånds- och genomförandeprocess.

Avseende Jordbro och Brandbergen bedömer kommunen att översiktsplanen redan innehåller omfattande utvecklingsinriktningar. Områdena ingår dels i kommunens stadsutvecklingszon, dels i utpekade utvecklingsområden, där planförslaget anger långsiktiga strategier för bebyggelse, service, grönstruktur, kommunikationer och funktionsblandning. Kommunen bedömer därför att särskilda, ytterligare utvecklingsstrategier inom ramen för översiktsplanen inte är nödvändiga.

När det gäller landsbygdsutveckling anger översiktsplanen möjligheter till utveckling i lämpliga lägen, men med hänsyn till gällande lagstiftning, allmänna intressen och platsbundna förutsättningar. En ökad exploatering kan därmed inte generellt möjliggöras utan prövning i varje enskilt fall.

Sammantaget bedömer kommunen att översiktsplanen ger en balanserad utvecklingsinriktning för hela kommunen, där den regionala stadskärnan, övriga kommundelar, landsbygden och skärgården

utvecklas utifrån sina respektive roller och förutsättningar. Mot denna bakgrund gör kommunen inga ändringar av översiktsplanen inför antagande.

Trafik, mobilitet och kollektivtrafik

Översiktsplanens inriktning för kollektivtrafik och hållbar mobilitet tar sin utgångspunkt i kommunens vision och mål, beslutade av kommunfullmäktige inom ramen för Mål och budget. En grundläggande ambition i planen är att Haninges olika delar – den regionala stadskärnan, övriga kommundelar, landsbygden och skärgården – ska bindas samman av välfungerande kommunikationer som stödjer en resurseffektiv, trygg och hållbar samhällsutveckling.

I linje med målområdena *En växande kommun*, *En kommun med goda levnads- och boendemiljöer* samt *En trygg, robust och hållbar kommun* anger översiktsplanen att bostadsbyggande och verksamhetsutveckling ska prioriteras i kollektivtrafiknära lägen och längs kapacitetsstarka kollektivtrafikstråk. Planen betonar att transportsystemet ska planeras tillsammans med bebyggelseutvecklingen och utformas så att det är enkelt att röra sig med kollektivtrafik, gång och cykel till viktiga målpunkter och bytespunkter.

Översiktsplanen pekar ut stråk med särskild betydelse för kollektivtrafikförsörjning, däribland planerade expressbusslinjer längs Nynäsvägen och Gudöbroleden, samt redovisar kommunens bussterminaler i kartunderlaget. Planen anger dock inte ett fullständigt kollektivtrafikstamnät, vilket är i linje med översiktsplanens strategiska och vägledande roll. Mer detaljerade ställningstaganden kring kollektivtrafikprioritering, infartsparkeringar, åtgärder vid enskilda vägar samt lokala cykel- och gånganslutningar hanteras i kommunens trafikstrategi, handlingsplaner och i efterföljande plan- och genomförandeskedan.

När det gäller gång- och cykeltrafik anger översiktsplanen tydligt att trafiksystemet ska främja ökat gående och cyklande, särskilt i de mer tätbebyggda delarna av kommunen, för att öka tillgängligheten, minska korta bilresor och bidra till minskade utsläpp. Planen lyfter behovet av ett sammanhängande, tryggt och tillgängligt gång- och cykelvägnät med goda kopplingar till skolor, kollektivtrafiknoder, stadskärnan och andra viktiga målpunkter. Vidare redovisas de regionala cykelstråken genom kommunen samt ambitionen att i samverkan med Trafikverket successivt bygga ut cykelinfrastruktur längs statliga vägar.

Utvecklingsinriktningen i översiktsplanen – med stadsutvecklingszonen, karaktärsområdena samt natur- och kulturlandskapet – tydliggör hur transportsystemet ska anpassas till olika geografiska förutsättningar. I stadsutvecklingszonen prioriteras kollektivtrafik samt gång- och cykel för att möjliggöra en tät och resurseffektiv utveckling, medan transportsystemet i karaktärsområden och natur- och kulturlandskap ska utformas med hänsyn till lokala förutsättningar, trafiksäkerhet, tillgänglighet och landskapets ekologiska funktioner.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer kommunen att översiktsplanen innehåller en tydlig och sammanhållen strategisk inriktning för kollektivtrafik och hållbar mobilitet, i linje med kommunens övergripande vision och mål. De förslag som Centerpartiet framför avser i huvudsak en detaljeringsnivå som hanteras i andra styrdokument och i efterföljande planeringskedan. Översiktsplanen bedöms därför inte behöva revideras i enlighet med framförda synpunkter, och inga ändringar görs inför antagande.

Bostadsförsörjning och social hållbarhet

Översiktsplanen har tagits fram med utgångspunkt i kommunens vision och mål samt gällande styrdokument, däribland kommunens bostadspolitiska inriktning. Översiktsplanens roll är att ange långsiktiga och strategiska förutsättningar för mark- och vattenanvändning, medan mer detaljerade ställningstaganden kring bostadsförsörjning, upplåtelseformer och målgrupper hanteras i kommunens bostadsförsörjningsprogram samt i efterföljande plan- och genomförandeskeden.

I översiktsplanen framgår att bostadsbyggandet ska kännetecknas av en blandning av olika typer av bostäder som möjliggör för kommuninvånare att bo i Haninge under livets alla skeden. Planen anger vidare att bostadsutvecklingen ska bidra till goda levnads- och boendemiljöer, social hållbarhet och tillgänglighet, samt att samhällsservice såsom förskolor, skolor, särskilda boenden och LSS-bostäder ska byggas ut i takt med att befolkningen växer. Detta innefattar även bostadsbehov för unga, äldre och personer med funktionsnedsättning.

Översiktsplanen prioriterar bostadsbyggande i kollektivtrafiknära lägen med tillgång till service och teknisk försörjning, i syfte att skapa hållbara och tillgängliga boendemiljöer samt minska transportberoendet. Den huvudsakliga utbyggnaden koncentreras till den regionala stadskärnan och längs pendeltågslinjen, där förutsättningar finns för ett varierat bostadsutbud och god tillgång till arbetsplatser, service och kollektivtrafik. Samtidigt anges att förtätning och komplettering i övriga kommundelar ska ske utifrån lokala förutsättningar och bidra till ett breddat bostadsutbud.

Vad gäller upplåtelseformer anger översiktsplanen inte detaljerade krav på exempelvis kooperativa hyresrätter eller specifika bostadstyper. Sådana ställningstaganden bedöms ligga utanför översiktsplanens strategiska nivå och hanteras i kommunens bostadsförsörjningsprogram, markanvisningspolicy samt i dialog med byggaktörer i den fortsatta planeringen. Översiktsplanen utesluter dock inte dessa upplåtelseformer, utan skapar genom sin inriktning förtätning i kollektivtrafiknära lägen och blandade stads- och boendemiljöer förutsättningar för en variation av bostäder och upplåtelseformer.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer kommunen att översiktsplanen har en tydlig koppling till kommunens bostadspolitiska ambitioner och ger tillräcklig strategisk vägledning för ett långsiktigt hållbart bostadsbyggande. De förslag till revideringar som framförs av Centerpartiet avser i huvudsak frågor som hanteras i andra styrdokument och i genomförandeskedet. Översiktsplanen bedöms därför inte behöva revideras i enlighet med framförda synpunkter, och inga ändringar görs inför antagande.

5.2 Föreningen Ornöborna

Föreningen Ornöborna har tagit del av Haninge kommuns reviderade översiktsplan och bedömer att deras synpunkter inte beaktats. De vill återigen framföra önskan om en dialog för att kunna bidra med deras erfarenhet om vad som krävs för en levande skärgård. Skärgården bör inte enbart ses som ett rekreativsområde för turism – boende och service måste också beaktas, och deras kunskaper kan vara en viktig resurs för kommunen.

Kommunens bemötande

Haninge kommun tackar för synpunkterna och värdesätter föreningens erfarenhet och engagemang för skärgårdens utveckling. Kommunen ser gärna en fortsatt dialog och informationsutbyte i skärgårdsfrågor. Samtidigt bedöms översiktsplanens nuvarande innehåll som färdigställt och inga ytterligare justeringar föreslås göras. Synpunkterna kommer dock att beaktas i det fortsatta arbetet med planering och dialog om skärgårdens långsiktiga utveckling.

5.3 Vendelsö Bygdegårdsförening

Vendelsö Bygdegårdsförening vill påminna om karaktären och typen av bebyggelse i området Vendelsö Gård. Det är viktigt att den framtida bebyggelsen bevarar den miljö som råder i Vendelsö Gård.

Vendelsö Bygdegårdsförening föreslår följande riktlinjer för framtida användning av den idag outnyttjade marken öster om Vendelsö Bygdegård:

- Kommande byggnation utförs i likhet med den idag omgivande bebyggelsen.
- Varje bostad bör ha möjlighet att anlägga egen trädgård med fruktträd och bärbuskar
- Göra en mindre gemensam parkanläggning ner mot Drevviken i likhet med 1880 års karta. Parkanläggningen bör allmänheten ha tillgång till. Parkbänkar och lekplatser är viktig för allas trevnad och rekreation.

Yttrandet innehåller en historisk redogörelse för Gistedts trädgård (tidigare handelsträdgård) och Vendelsö säteris utveckling. Redogörelsen beskriver platsens långa brukningshistoria från 1600-talet och framåt, inklusive ägarförhållanden, bebyggelsens förändring, trädgårdsodlingens betydelse samt senare uppstyckning av marken. Yttrandet lyfter även arkeologiska och dendrokronologiska fynd som visar på äldre bosättning i området samt kulturhistoriska spår kopplade till Vendelsö säteri. Sammantaget utgör yttrandet en historisk skrivning som belyser områdets kulturhistoriska värden.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar Vendelsö Bygdegårdsförenings historiska redogörelse och synpunkter rörande karaktären och bebyggelsen i området Vendelsö Gård, inklusive önskemål om framtida trädgårdar, gemensam park och tillgänglighet för allmänheten. Yttrandet innehåller även värdefulla kulturhistoriska uppgifter om Gistedts trädgård och Vendelsö säteri, vilka belyser områdets historiska utveckling och kulturvärden.

Planförslaget anger att området är avsett för fortsatt bostadsutveckling i anslutning till befintlig bebyggelse. Ny bebyggelse ska anpassas till platsens karaktär och förutsättningar samt prövas utifrån befintlig infrastruktur, tillgång till kollektivtrafik och allmänna intressen. Planen möjliggör både förtätning och komplettering av bebyggelsen i olika former, inom ramen för områdets struktur och lokala förutsättningar.

Vidare betonar planförslaget att befintliga parker och grönytor ska bevaras och utvecklas i takt med områdets tillväxt, för att säkerställa sammanhängande gröna samband och ekosystemtjänster. Bebyggelse ska utformas med god arkitektonisk och estetisk kvalitet och med respekt för områdets identitet och kulturvärden. Haninges karaktärsområden kompletterar stadsutvecklingszonen och skapar förutsättningar för småskaliga och identitetsstarka levnads- och

boendemiljöer, där ny bebyggelse prövas utifrån platsens lokala förutsättningar, kulturvärden och teknisk genomförbarhet.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer kommunen att planförslaget ger tillräckliga riktlinjer för bebyggelsens karaktär, park- och grönstruktur samt hänsyn till kulturhistoriska värden. Planen möjliggör en fortsatt utveckling i området utan att förvanska dess karaktär.

5.4 Naturskyddsföreningen i Haninge

Naturskyddsföreningen i Haninge har tidigare lämnat svar under samrådsfasen, där de varit positiva till principen att ny bebyggelse framför allt ska planeras inom de befintliga tätorterna, snarare än genom exploatering av nya områden. Naturskyddsföreningen i Haninge vill framhålla att ändrade förutsättningar, där en lägre befolkningstillväxt, genom minskad invandring och sjunkande födelsetal, rimligtvis kommer att innebära ett lägre behov av nya bostäder. Färre barnfamiljer och fler äldre med behov av service, gör det därför mer lämpligt att den nybyggnation som genomförs framför allt sker centralt inom tätorterna, där närhet finns till kultur, affärer och hälso- och sjukvård. Samtidigt vill Naturskyddsföreningen i Haninge framhålla att det föreligger ett betydligt större värde i att bevara tätortsnära grönområden än att bygga ihop tätorterna. Människors behov av natur inom gång- eller cykelavstånd är mycket viktigt för välbefinnande och folkhälsa. Naturskyddsföreningen i Haninge anser att de möjligheter som finns att bygga nytt inom tätorterna, utan att exploatera befintliga grönområden, rimligen är tillräckliga för att möta kommande behov av bostäder, särskilt genom inriktning mot högre bebyggelse.

Utredningsområde,

Handen–Jordbro–Albyberg–Brandbergen

I Naturskyddsföreningen i Haningens samrådsyttrande framhålls vikten av att bevara det gröna stråket hela vägen från Handen och österut till Svartbäcken. Området är av stor betydelse som tätortsnära rekreativområde och hyser stora naturvärden. Flera delområden med naturvärdesklass 2 återfinns här, enligt Haninge kommuns naturvårdsplan. Förutom de synpunkter som framförts tidigare under samrådsfasen, vill föreningen nu ytterligare betona risken att de hydrologiska förhållandena drastiskt ändras till det sämre vid vägbyggen och exploatering i de områden som försörjer Forsla kärr med vatten västerifrån. Tillrinning till Forsla kärr sker via två flöden som rinner österut ner till kärret. Forsla kärr finns både på den östra sidan av Dalarövägen, men stora delar av kärret ligger även väster och sydväst om vägen. Naturskyddsföreningen föreslår alltså att hela utredningsområdet för Handen–Jordbro–Albyberg–Brandbergen undantas från exploatering och att det utreds hur områdets natur ska skyddas och hur området kan utvecklas som rekreativområde på bästa sätt.

I planförslaget anges att *”En förlängning av Dalarövägen söderut mot Albyberg skulle förbättra tillgängligheten till Albybergs företagsområde och avlasta Handen från genomfartstrafik till Brandbergen och Vendelsöalm”*. Ett alternativ till en förlängning av Dalarövägen, som enligt planförslaget avlastar Handen, är att bygga motorvägsramper vid Torvalla som även möjliggör för trafik från/till sydlig riktning. Naturskyddsföreningen i Haninge vill också föreslå att kommunen utreder möjligheten att anlägga en gång- och cykelväg från tunneln under motorvägen och vidare söderut mot Albyberg. Förslagsvis byggs en bro där gång- och cykelvägen kan passera över Dalaröälken.

Jordbro verksamhetsområde

Naturskyddsföreningen i Haninge anser att ytterligare utvidgning av Jordbro verksamhetsområde, genom exploatering av områdena vid Lillsjön och det på kartan markerade området nordost om Dántorp, vore olämpligt. Området vid Lillsjön utgör en grön oas som borde bevaras. Området väster om Jordbro verksamhetsområdes nuvarande utbredning bör bevaras som skogs- och landsbygdsområde.

Norrbyskogen

Som Naturskyddsföreningen i Haninge redan redovisat i samrådsfasen, anser föreningen att Norrbyskogen i första hand bör skyddas som reservat i sin helhet. Om delar av området ändå detaljplaneras så är det viktigt att området förblir ett sammanhängande skogsområde där arter kan röra sig fritt utan att hindras av bebyggelse. Det är också viktigt att spridningssambanden mellan Tyresta, Norrbyskogen och Söderbyskogen bevaras. Slutligen är det viktigt att nyckelbiotoper och andra områden med naturvärdesklass 2 eller högre undantas helt från exploatering.

Mellanbergs gård

Naturskyddsföreningen i Haninge anser att Mellanberg och området söder därom vid Getporsvägen inte ska exploateras för bebyggelse. Föreningen vill återigen nämna att med nuvarande utveckling, kommer stora förändringar vad gäller befolkningens storlek och åldersfördelning att göra sig gällande, särskilt under planperiodens senare del. Detta kommer givetvis att starkt påverka behovet av nybyggnation av bland annat bostäder och förskolor, som alltså sannolikt kommer att minska rejält. Naturskyddsföreningen i Haninge föreslår att i stället för eventuell ny bebyggelse, ska en sammanhållen kultur- och naturpark skapas av området från Getporsvägen och norrut, där Handens museum och smedja, Mellanberg, Dammräsk och skogsområdet norr därom, ingår. Däremot passar de närliggande områdena som är belägna dels öster om Nynäsvägen, bort mot Port 73, dels väster om järnvägen, bättre för bebyggelse.

Öster om Jordbro

Mark- och vattenanvändningskartan anger ett stort område öster om Jordbro som utredningsområde. Naturskyddsföreningen i Haninge vill framhålla betydelsen av området som rekreativområde och dess betydelse som regionalt grönt samband mellan Tyresta och Hanveden. Eventuell exploatering inom området måste därför ske med stor försiktighet och lämpligen begränsas till mindre delar som ansluter till befintlig bebyggelse i Jordbro. Vad gäller området söder om Jordbro, påpekar föreningen att de geotekniska förhållandena är en stor riskfaktor. Vid byggandet av södra Jordbro skedde ett stort jordskred i området 1972, som fick nationell uppmärksamhet. Jordbrobäcken och dess ravin, som rinner genom området och söderut, har naturvärdesklass 2, enligt Haninge kommuns naturvårdsplan. Även större delen av området söder och sydost om Kvarntäppan har naturvärdesklass 2. Naturvärdesklass 2 är den näst högsta nivån på naturvärdeskalen och innebär ”Mycket högt naturvärde – länsintresse” och ska därmed skyddas från exploatering.

Alby

Naturskyddsföreningen i Haninge förmodar att området kommer att utredas för viss ytterligare småhusbebyggelse och inte för ytterligare expansion av Albybergs företagsområde. Det senare vore olämpligt.

Vägtrafik

Stationsvägen

Att leda in ny trafik på Örnens väg, som sedan via en ny vägdel skulle anslutas till Stationsvägen i Handen, anser Naturskyddsföreningen i Haninge vara en dålig idé. Örnens väg går genom ett numera tätbebyggt bostadsområde med många gång- och cykeltrafikanter och dessutom förbi en skola och förskola med många barn i rörelse. Dessutom är biltrafiken redan stundtals omfattande med stressade föräldrar som skjutsar sina barn till och från skolan. Ytterligare trafik skulle leda till trafikstockningar och risker för olyckor med barn inblandade. En anslutning av Stationsvägen till Parkvägen skulle innebära stora ingrepp i en känslig bostadsmiljö. Nya vägdragningar norrut mot Getporsvägen eller Kolartorps allé är inte förenliga med föreningens förslag om att utveckla området till en kultur- och naturpark. Naturskyddsföreningen i Haninge anser därför att planerna på genomfartstrafik på Stationsvägen ska läggas ner.

Gång- och cykelväg

Naturskyddsföreningen i Haninge är positiv till utvecklandet av gång- och cykelnätet i kommunen och ännu bättre trafikförsörjning med fler och tätare busslinjer.

Natur- och kulturmiljö

Grönstruktur – Skyddad natur

I det tidigare samrådssvaret presenterade Naturskyddsföreningen förslag på områden som Naturskyddsföreningen i Haninge anser bör skyddas som naturreservat. I flera områden är Haninge kommun markägare och det skulle därför finnas goda förutsättningar för att inrätta kommunala naturreservat, om möjligt tillsammans med intilliggande områden som är privatägda. Detta gäller bland annat Högstaskogen och Breviksnäs på Ornö, två områden med mycket höga naturvärden. Naturskyddsföreningen i Haninge beklagar att kommunen inte har några planer på att utöka befintliga naturreservat eller till skapa nya. Tyresta nationalpark och naturreservat förvaltas av Stiftelsen Tyrestaskogen, där Haninge kommun är en part som instiftare. Föreningen menar att de som besöker nationalparken och naturreservaten upplever stora brister i underhållet av bland annat broar och spänger, vilket utsätter besökare för risker. Detta är ingen vidare ”reklam” för Haninge och inte heller för Sverige, då många besökare är turister från andra länder. Orsaken till det bristande underhållet är otillräckliga ekonomiska medel. Naturskyddsföreningen i Haninge skulle därför vilja föreslå att Haninge kommun ytterligare ökar sitt ekonomiska bidrag till Stiftelsen Tyrestaskogen, så att dessa brister kan åtgärdas.

Kommunens bemötande

Utredningsområde

Kommunen bedömer att planförslaget i huvudsak fångar upp de frågor Naturskyddsföreningen lyfter, men att flera av synpunkterna rör frågor som prövas och konkretiseras i kommande planeringsskeden.

Inom utredningsområdet söder om Handen har planförslaget reglerats så att ekologiska samband kan upprätthållas. Forsla kärr, liksom andra tätortsnära våtmarker i kommunen, är betydelsefullt för biologisk mångfald, flödesdämpning, vattenrening och rekreation. Kommunen arbetar aktivt med våtmarksfrågor, bland annat genom restaurering och återvätning av torvmarker. Planförslaget

tydliggör också att hydrologiska förutsättningar ska beaktas tidigt i exploateringsprocessen, vilket inkluderar områden som bidrar till Forsla kärrens vattenförsörjning västerifrån.

Förslag till en trafikplats Torvalla är i tidigt skede. Det behöver ske en dialog med Trafikverket om genomförbarhet, behov och utformning och kommunen tar med föreningens förslag till vidare arbete. En förbindelse mellan Dalarövägen och Dalarölnken finns utpekat i kommunens Trafikplan. Förslaget ska bland annat förbättra gång- och cykelkoppling mellan Brandbergen och Albyberg. Den exakta dragning behöver studeras närmare för att hitta ett bra och lämpligt läge.

Planförslaget redovisar en övergripande inriktning för kommunens långsiktiga mark- och vattenanvändning, där både bostäder, verksamheter, grönstruktur och kulturmiljöer ingår. Eventuella förändringar inom exempelvis Jordbro verksamhetsområde, utredningsområden öster och söder om Jordbro samt vid Mellanbergs gård prövas vidare i kommande planeringsskeden, där mer detaljerade avvägningar görs utifrån natur- och kulturvärden, rekreativvärden, geotekniska förutsättningar och genomförbarhet.

För Norrbyskogen redovisar planförslaget att mark med särskilt höga naturvärden undantas från exploatering och att ett större sammanhängande skogsområde fortsatt ska kunna bevaras, med betydelse även i ett regionalt perspektiv. Mer detaljerade ställningstaganden om spridningssamband och utveckling hanteras i kommande planeringsskeden.

Vad gäller området öster om Jordbro bostadsområde och söder om Albyberg anger planförslaget att området ska utredas vidare för småhusbebyggelse i syfte att komplettera befintligt bostadsbestånd. Planförslaget innebär därmed inte att området pekas ut för ytterligare expansion av Albybergs företagsområde.

Kommunen bedömer sammantaget att planförslaget inte bör ändras utifrån framförda synpunkter.

Vägtrafik

Det finns inga planer på att leda genomfartstrafik via Stationsvägen. I planförslaget ska Handens Stationsväg förlängas och utvecklas i samband med stadsutvecklingen i stadskärnan, med syfte att skapa ett levande stadsmiljö snarare än att öka biltrafiken.

Natur- och kulturmiljö

Stiftelsen Tyrestaskogen ansvarar för förvaltning och utveckling av Tyresta nationalpark och naturreservat samt av naturum Nationalparkernas hus. Stiftelsen bildades 1993 när delar av området blev nationalpark och flera markägare och intressenter skulle enas. Instiftarna: Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms stad, Haninge kommun och Tyresö kommun, avsatte sammanlagt 39 miljoner kronor i en fond, vars avkastning ska bidra till att täcka kostnaderna för förvaltningen av Tyresta. Skötsel av området finansieras i huvudsak av Naturvårdsverket, som också är fastighetsägare. Synpunkterna från Naturskyddsföreningen kan vidarebefordras till Stiftelsen Tyrestaskogen, som ansvarar för den dagliga driften.

5.5 Haninges hembygdsgille

Mellanbergs gård

Mellanbergsområdet utgör, som påpekas i stycket, en sammanbindande länk mellan kommundelarna Vega och Handen, och utgör, med sin lilla skog, kulturbebyggelse, promenadstråk och vattendammarett viktigt, uppskattat och flitigt använt rekreativområde. I Haninge kommuns kulturmiljöinventering från 2017 står det om Mellanberg att det är en

synnerligen värdefull miljö i framställan av Haninges och Handens historia och utgör en av få bevarade tvätterimiljöer i Haninge, möjligen den mest intakta miljön. Omgivningen närmast Mellanbergs gamla gård lämpar sig väl för att utvecklas exempelvis med lekplats, sommarkafé/restaurang samt kulturella verksamheter såsom tvätterimuseum, sommarevenemang, konstutställningar et cetera. Haninges hembygdsgille tycker att den gamla karaktären av Mellanbergs gårdsbebyggelse, som präglat området sedan 1700-talet, i möjligaste mån bör bevaras som grund för utvecklingen inom området. Slutligen så tror Haninges hembygdsgille på Mellanbergsområdet som ett viktigt kultur- och naturstråk som utgör ett betydande kvalitativt inslag i den förtätade stadskärnan.

Stationsvägen i Handen

Förlängningen av Stationsvägen nämns med tre alternativ för en anslutning norrut. Av dessa alternativ ser Haninges hembygdsgille ett, Parkvägenalternativet, som möjligt utan att omistliga kulturvärden i Handens kulturpark, som exempelvis Gamla Folkets hus, förstörs. Dock vill Haninges hembygdsgille påminna om att detta skulle innebära att det nuvarande barnvänliga, bilfria promenadstråket genom Kulturparken till norra badplatsen påverkas. Haninges hembygdsgille vill också ifrågasätta om ökad biltrafik kan sägas bidra till ett ”mer levande stadsrum”. Haninges hembygdsgille tror inte att Stationsvägen kommer att utgöra någon egentlig avlastning på trafikförsörjningen genom Handen då det lätt bildas så kallade flaskhalsar vid påfarterna till Nynäsvägen. Haninges hembygdsgille kan påpeka att det längs Nynäsvägen idag finns ett överskott på trafikljus, exempelvis där det också finns en gångtunnel. Flera av trafikljusen skulle kunna ersättas med säkra övergångar, små broar eller gångtunnlar under vägen för att jämna ut flödet i biltrafiken längs Nynäsvägen.

Norrby gärde

Skrivningen ”Norrby gärde med sitt strategiska läge vid väg 73 utvecklas till en plats för handel och andra verksamheter” finns inte längre med i den aktuella granskningshandlingen. Haninges hembygdsgille vill ändå påpeka att det finns en stor risk för överetablering av affärslokaler, vilket på sikt ytterligare kan utarma de stora affärskomplex som redan finns: Haninge centrum, Port 73, Ica-Maxi med fler, där många affärslokaler i dagsläget står tomma och outhyrda. Haninges hembygdsgille vill föreslå att kommunen, trots den spådda ökningen av trafik från Nynäshamns nya hamn, tänker annorlunda om hur Norrby gärde bäst kan användas. Haninges hembygdsgille föreslår inriktning på fritids- och kulturaktiviteter istället (exempelvis golf, fotboll, plats för drakflygning samt visningar av Norrby gärdes berömda runsten, Sö 272).

Kommunens bemötande

Mellanbergs gård

Planförslaget pekar ut Mellanbergs gård som ett utredningsområde där kommunen i fortsatt samhällsplanering ska utreda hur sambandet mellan kommundelarna kan stärkas och utvecklas, samtidigt som stadskärnans kvaliteter och trygghet främjas, bland annat genom ökad rörelse i och mellan de omkringliggande områdena.

Området omfattas av generella riktlinjer för det som i översiktsplanen benämns som utredningsområden och tät blandad stadsbebyggelse. Detta innebär bland annat att befintliga och planerade parker samt övriga grönytor ska utvecklas som en del av den gröna infrastrukturen och bidra till miljömässigt hållbara och tillgängliga miljöer. Utveckling inom området ska ske med

hänsyn till platsens karaktär och kulturvärden, arkitektonisk och estetisk kvalitet, samt samverkan mellan bebyggelse, offentliga rum och natur.

Planförslaget säkerställer därmed att Mellanbergsområdets historiska och gröna värden kan bevaras och stärkas, samtidigt som området ges möjlighet att utvecklas med kompletterande funktioner som stärker rekreation, rörelse och stadskvaliteter.

Mot bakgrund av detta bedömer kommunen att planförslaget ger en god grund för Mellanbergsområdets utveckling och att ytterligare specifika riktlinjer kan prövas i efterföljande planeringskedan.

Stationsvägen i Handen

Kommunen vill framhålla att olika alternativ för anslutningen norrut behöver studeras vidare innan beslut fattas, och att hänsyn kommer att tas till både trafikflöden och behov i trafiksystemet, säkerhet och bevarandet av områdets kultur- och rekreationsvärden. Eventuella detaljlösningar, såsom gångpassager eller broar, kommer att prövas i senare planeringskedan för att säkerställa att området kan utvecklas på ett tryggt, funktionellt och estetiskt sätt.

Mot bakgrund av detta bedömer kommunen att planförslaget ger tillräcklig vägledning för fortsatt planering och att detaljer kring förlängningen av Stationsvägen ska hanteras i de kommande plan- och genomförandeskedena.

Norrby gärde

Planförslaget ger möjlighet till en blandning av verksamheter för att skapa levande och trygga miljöer, och anläggningar med publika och besöksintensiva funktioner, såsom idrottsanläggningar, kan med fördel integreras i områden med andra verksamheter för att aktivera platsen även under kvällstid.

Samtidigt är det viktigt att poängtera att den södra Stockholmsregionen står inför en utmaning med en hög pendling, vilket gör att det finns behov av att tillföra fler arbetsplatser i kommunen. Områden som Norrby gärde har därför potential att bidra till ett diversifierat näringsliv och stärka den lokala arbetsmarknaden, samtidigt som befintliga centrumområden som Haninge centrum och Port 73 fortsatt är nav för handel och där utbudet kan kompletteras snarare än konkurreras ut.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer kommunen att planförslaget ger tillräcklig vägledning för framtida utveckling av Norrby gärde. Detaljerade beslut om markanvändning och verksamheter kommer att prövas i plan- och genomförandeskedan.

6. Privatpersoner

Totalt 28 yttranden har inkommit från privatpersoner via e-post. Yttrandena sammanställs nedan och har grupperats utifrån teman för att ge en tydlig översikt över medborgarnas åsikter och prioriteringar. Sammanställningen redovisar först privatpersoners yttrande och därefter kommunens bemötande, direkt i anslutning till respektive synpunkt

6.1 Kollektivtrafik

Området kring Årsta Havsbad saknar i dagsläget direktbussförbindelse till Haninge centrum. En förlängning av busslinje 846 till Haninge centrum skulle underlätta kollektivtrafikresor för boende i området och bidra till minskad miljöpåverkan samt lägre transportkostnader.

Kommunens bemötande

Frågor om utformning och utökning av busstrafik ligger under Region Stockholm och hanteras inom ramen för regionens planering av kollektivtrafiken. Kommunen för vidare denna synpunkt till regionen och tar den i beaktande i den fortsatta dialogen kring kollektivtrafikförsörjningen i kommunen.

6.2 Jordbruksmark

Jordbruksmark har de senaste åren bebyggts med bostäder, främst i Tungelsta och Västerhaninge. Det önskas att kommunen tydligare redovisar hur gällande lagstiftning och tillämpad handläggning styr beslut när jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse, samt vilka principer som ligger till grund för avvägningar mellan markanvändning och bevarande av jordbruksresurser.

Kommunens bemötande

Det sammanlagda ianspråktagandet av jordbruksmark i planförslaget understiger 0,50 procent av kommunens totala jordbruksmark, vilket innebär att majoriteten av jordbruksmarken fortsatt skyddas och kan brukas. Enligt miljöbalkens hushållningsbestämmelser (3 kap. 4 § MB) får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Utveckling på befintlig jordbruksmark sker i syfte att tillgodose Stockholmsregionens behov av bostäder och arbetsplatser, vilket regeringen pekat ut som ett väsentligt samhällsintresse. Varje enskilt projekt prövas noggrant innan eventuellt beslut om förtätning fattas. Vid bedömningen vägs markens brukningsvärde, natur- och kulturvärden, befintlig infrastruktur samt planeringsmässiga förutsättningar in. Skydd av kvarvarande högproduktiva jordbruksmarker och stöd till fortsatt brukande av mark inom naturreservat och grönområden beaktas också, för att långsiktigt säkerställa livsmedelsproduktion och biologisk mångfald. Syftet är att säkerställa att eventuell utveckling sker förenligt med kommunens långsiktiga planering och bevarandet av värdefulla landskaps- och kulturmiljöer.

6.3 Grönstruktur

Ett större fokus bör läggas på grönstruktur i stadsbebyggelsen. I nyare stadsdelar, såsom Vega, upplevs andelen grönska som begränsad. En förstärkning av parker, träd, buskar och andra gröna inslag kan bidra till ökad kvalitet i den offentliga miljön, både visuellt, socialt samt ur ett hälso- och välbefinnandeperspektiv.

Kommunens bemötande

- Kommunen delar uppfattningen om att grönstruktur är en viktig del av en attraktiv och hållbar stadsmiljö. I planförslaget betonas betydelsen av parker, grönområden och ekosystemtjänster som en integrerad del av stadsutvecklingen. Vid planering av nya stadsdelar och vid förtätning ska gröna kvaliteter, vistelsemiljöer och tillgång till bostadsnära rekreation beaktas och utvecklas i samspel med bebyggelsen.

Utformning, omfattning och lokalisering av grönområden prövas vidare i efterföljande detaljplanering, där förutsättningarna kan studeras mer ingående utifrån platsens förutsättningar och behov. Planförslaget ger därmed en övergripande inriktning, medan den konkreta utformningen hanteras fördjupat i kommande planeringsskeden.

- Stiftelsen Tyrestaskogen ansvarar för förvaltning och utveckling av Tyresta nationalpark och naturreservat samt av naturum Nationalparkernas hus. Stiftelsen bildades 1993 när delar av området blev nationalpark och flera markägare och intressenter skulle enas. Instiftarna: Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms stad, Haninge kommun och Tyresö kommun, avsatte sammanlagt 39 miljoner kronor i en fond, vars avkastning ska bidra till att täcka kostnaderna för förvaltningen av Tyresta. Skötsel av området finansieras i huvudsak av Naturvårdsverket, som också är fastighetsägare. Synpunkterna från Naturskyddsföreningen kan vidarebefordras till Stiftelsen Tyrestaskogen, som ansvarar för den dagliga driften.

6.4 Bostadsbebyggelse

- Bebyggelsens täthet, höjd och placering behöver avvägas med omsorg för att säkerställa goda ljusförhållanden, en god boendemiljö samt hänsyn till omgivande bebyggelsestruktur. Förtätning bör ske på ett sätt som tar tillvara platsens förutsättningar och befintliga kvaliteter, där hänsyn tas till skala, stadsbild och närliggande bebyggelses karaktär. Lokalisering av högre bebyggelse bör prövas utifrån platsens lämplighet, bland annat med avseende på tillgänglighet, omgivande markanvändning och möjlighet att integrera ny bebyggelse utan negativa konsekvenser för närmiljön.

Vidare bör tillkommande bostadsutveckling bidra till en variation av upplåtelseformer och bostadstyper för att främja en socialt hållbar utveckling. Sammantaget bör förtätning ske på ett genomtänkt och långsiktigt hållbart sätt som stärker stadsmiljöns kvalitet, funktion och attraktivitet.

- Utifrån medborgarnas tolkning innebär planförslaget en generell uppklassificering av de tätortsnära områdena, vilket bedöms kunna medföra en högre exploateringsgrad även i etablerade småhusområden. Det uttrycks oro för att detta kan försvaga översiktsplanens vägledande funktion och skapa osäkerhet kring var högre exploatering är avsedd att ske.

Medborgarna upplever att planförslaget i för hög grad prioriterar tillväxt framför hänsyn till befintlig bebyggelsestruktur, skala och sociala värden. Småhusområden uppfattas riskera att på sikt omvandlas, utan tillräcklig hänsyn till deras karaktär och långsiktiga kvaliteter.

Särskilt tolkas det att Norra Handen planeras för en tätare bebyggelse, som beskrivs vara ett småskaligt område med villabebyggelse som saknar tydlig koppling till större kollektivtrafiknoder, vilket enligt yttrandet inte motiverar en högre exploateringsnivå. Det efterfrågas tydligare analyser av konsekvenser för boendemiljö, skala, ljusförhållanden och platsidentitet samt en tydligare motivering till varför området har reglerats på det sätt som framgår av mark- och vattenanvändningskartan.

Avslutningsvis framförs önskemål om att planförslaget bör förtydliga var hög exploatering är lämplig, att etablerade småhusområden undantas från generell uppklassificering samt att konsekvensanalyser tydliggörs inför förändringar av större omfattning.

- De områden som ingår i utredningsområdet runt Jordbro föreslås behållas som natur för rekreation och andra naturupplevelser. Mindre justeringar för parker, rekreationsytor och exempelvis grillplatser och hundrastgård kan övervägas, men omfattande bebyggelse anses olämpligt.

Kommunens bemötande

- Kommunen delar uppfattningen att bebyggelsens täthet, höjd och placering är viktiga faktorer för att säkerställa goda boendemiljöer och en långsiktigt hållbar stadsutveckling. Planförslaget anger övergripande inriktningar för bebyggelsens utveckling, medan mer detaljerade avvägningar avseende byggnaders höjd, placering, skala och påverkan på ljusförhållanden prövas i efterföljande detaljplaneskeden.

I planförslaget betonas att förtätning ska ske med hänsyn till befintlig bebyggelsestruktur, platsens förutsättningar och omgivande miljö. Lokalisering av högre bebyggelse ska prövas utifrån lämplighet, tillgång till infrastruktur och möjlighet att integrera ny bebyggelse utan att negativt påverka närmiljön. Vidare ska ny bebyggelse bidra till en varierad bostadsstruktur och en långsiktigt hållbar utveckling av kommunen.

Synpunkter som rör specifik utformning, byggnadshöjder och placering inom enskilda områden hanteras i första hand inom ramen för detaljplanering, där frågor om skala, volym, ljusförhållanden och påverkan på omgivningen kan prövas mer detaljerat.

Kommunen vill förtydliga att översiktsplanen är ett strategiskt och långsiktigt dokument som anger inriktningen för mark- och vattenanvändning, men inte reglerar detaljer som byggnaders exakta höjd, placering eller utformning. Dessa frågor prövas i senare skeden genom detaljplanering.

- De områden som i planförslaget redovisas som tät blandad stadsbebyggelse är utpekade utifrån sitt läge med mycket god tillgång till kollektivtrafik, service och befintlig infrastruktur. Inom dessa områden tillåts skala, typologi och täthet frångå befintlig karaktär där det är lämpligt, i syfte att skapa ett effektivt markutnyttjande och stödja en hållbar stadsutveckling. Områden som pekas ut som medeltät bostadsbebyggelse ska utvecklas med respekt för befintlig typologi och skala. Där det bedöms lämpligt kan kompletterande bebyggelse i form av par-, rad- eller kedjehus utredas, exempelvis längs centrala stråk, med koppling till befintlig eller framtida kollektivtrafik. I övrigt anger planförslaget att utveckling ska ske med hänsyn till platsens förutsättningar. För områden med befintlig småskalig bebyggelse ska förändring prövas varsamt, och anpassning till omgivande struktur, skala och karaktär ska ske i kommande detaljplaneprocesser. Planförslaget innebär därmed inte att samtliga områden medges hög exploatering, utan att möjligheten kan prövas där det bedöms lämpligt.

Avseende Norra Handen omfattas området av kategorierna tät blandad stadsbebyggelse och medeltät bostadsbebyggelse, vilka motiveras av läget i den sammanhängande tätortsstrukturen samt närheten till service och kollektivtrafik. Den övergripande inriktningen innebär att en viss förtätning kan vara möjlig, men att omfattning, höjd, gestaltning och påverkan på omgivningen ska prövas i detaljplaneskedet.

Kommunen bedömer sammantaget att planförslaget ger en tydlig strategisk inriktning samtidigt som den lämnar utrymme för nödvändiga avvägningar i den fortsatta planeringen. Någon ändring av planförslaget med anledning av yttrandet bedöms därför inte vara nödvändig.

- Planförslaget anger att området öster om Jordbro bostadsområde och söder om Albyberg ska utredas vidare i kommande samhällsplanering för småhusbebyggelse, i syfte att

komplettera befintligt bostadsbestånd. Eventuell utveckling kommer att prövas med hänsyn till områdets naturmiljö, rekreationsvärden och lokalsamhällets karaktär i det fortsatta planeringsskedet. Planförslaget ger en lämplig strategisk inriktning, där mer detaljerade avvägningar görs i den fortsatta samhällsplaneringen.

6.5 Vendelsö

Flertalet boende i Vendelsö har framfört synpunkter på förslaget om att bygga flerbostadshus vid Vendelsö Gård. Generellt uttrycks en stark önskan att området bevaras som grönområde, kulturmiljö och rekreationsyta. Invånarna föreslår i stället att platsen utvecklas för gröna, kulturella och pedagogiska ändamål, såsom småskalig odling och mötesplatser. Kommunen uppmanas att stryka förslaget om bostadsbebyggelse och säkerställa att marken reserveras för rekreation, kultur och hållbar odling.

Kultur- och historievärden

Vendelsö Gård har ett högt kulturhistoriskt värde och är en del av kommunens kulturmiljöer, vilket lyfts fram i rapporten *Vendelsö – Kulturhistorisk områdesbeskrivning och särskilt värdefulla kulturmiljöer* (2017). Flera yttranden betonar vikten av att behålla de historiska byggnaderna, slottsparken och de gamla gårdsbyggnaderna, samt områdets karaktär som en del av Vendelsös identitet.

Natur- och rekreationsvärden

Området används idag som en viktig rekreationsyta för närboende, inklusive promenader, bad och naturupplevelser, samt för barns lek och sociala aktiviteter. Flera yttranden framhåller att en förtätning skulle minska tillgången till grönområden, påverka naturupplevelser negativt och minska områdets biologiska mångfald. Det efterfrågas särskilt att kopplingen till Drevviken och närliggande naturområden bevaras, samt att strandskyddets syften respekteras.

Alternativa användningar

Flera förslag betonar möjligheten att använda området för hållbar verksamhet som:

- Stadsnära odling och handelsträdgård, gärna med caféverksamhet.
- Pedagogisk verksamhet för skolor, exempelvis odling och lärande om kretslopp och matproduktion.
- Kultur- och mötesplatser som kan stärka gemenskap och attraktivitet i lokalsamhället.

Dessa förslag framhålls som sätt att bevara områdets unika karaktär, skapa socialt värde och samtidigt bidra till lokal matproduktion och hållbarhet.

Trafik och infrastruktur

I yttranden pekas på att Vendelsö redan har trafikbelastning, bland annat på Gudöbroleden, och att ytterligare bostadsbebyggelse riskerar att öka belastningen på vägar och kommunal infrastruktur.

Kommunens bemötande

Översiktsplanen är ett övergripande strategiskt dokument som pekar ut områden med olika möjligheter för framtida utveckling. Området vid Vendelsö Gård är i planförslaget utpekad som medeltät bostadsbebyggelse, vilket är en generell klassning som anger områdets inriktning. Planförslaget styr däremot inte över vad som kan byggas på enskilda fastigheter. De platsspecifika

förutsättningarna prövas i stället i den fortsatta planeringen, där befintliga värden på platsen, såsom viktiga karaktärsdrag, kulturmiljö, natur- och rekreationsvärden, beaktas och de platsspecifika förutsättningarna prövas.